

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Παροράματα τεύχους 82

Λ. Στεφανή, «Η γυναικεία ενδυμασία στην ανακτορική Κρήτη», σελ. 29, υποσ. 8: «ο ίδιος», να διαβαστεί «η ίδια».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Σπουδαία ευρήματα στον Κεραμεικό

Σημαντικά είναι τα ευρήματα που ήρθαν πρόσφατα στο φως στον Κεραμεικό, στα πλαίσια των συστηματικών ανασκαφών που διεξάγεται το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο στο χώρο. Ιδιαίτερα εντυπωσιακά είναι ενας κύριος φιλοτεχνημένος από το γλύπτη του Διπύλου, ο οποίος βρέθηκε –μαζί με άλλα γλυπτά έργα της αρχαϊκής περιόδου (θράψαμα μαρμάρινης σφίγγας, διδυμής αδελφής εκείνης που βρίσκεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, δύο μαρμάρινοι λεόντες κλπ.)– σε δευτερή χρήση. Καθώς τα ευρήματα ήταν το ποιεύτημένα στη σειρά, κάτω από ένα δρόμο που διέλεγε το νεκροταφείο, συμπερίνει κανεὶς ότι χρησίμευαν πιθανότατα στη στήριξη του οδοστρώματος. Ο κύριος της Ιεράς Πύλης, διατηρημένος σε εξαιρετική κατάσταση, φέρει εντυπωσιακή κόμμυση από αστραγαλώδων ποστούρων κοκκίνων και πράσινων άμμων. Η στενή σύγεια του με την κεφαλή του Διπύλου αλλά και με τον κύριο που βρίσκεται στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης είναι λοιπόν προφανής. Πολλά είναι ωστόσο τα ερεύνηματα που απομένουν να απαντήσουν από τη συνέχιση των ερευνών και τη μελέτη των ευρημάτων. Ευχόμαστε και ελπίζουμε να ολοκληρωθούν σύντομα και με επιτυχία...

Στήλη πεσόντων στο Θησείο

Κατά τη διάρκεια των σωστικών ανασκαφών που διεξάγονται σε δύο διατηρητέα κτίρια στο Θησείο –παραπόταμο του Μουσείου Μπενάνια, στα οποία πρόσκειται να στεγανεί η ιεραμική αυλακονή– αποκαλύφθηκε τήμα στηλής που απεικονίζει πεσόντες οπλιτές της σικελικής εκστρατείας. Η στήλη, ενσωματωμένη σε τείχος της υπερωριανικής περιόδου, ανήκει πιθανότατα σε επιτύμβιο κοινό μνημείο-κεντρογραφία, που είχε κατασκευαστεί στο Δημήτριο Σήμα την εποχή της Πελοποννησιακού Πολέμου. Στη στήλη αναγράφεται το όνομα της ερεχθίδης φυλής, που πρώτης από τις δέκα φυλές της Αθηναίων. Οι δύο καταλόγους που πεσόντων οπλιτές είναι γραμμένοι με βάση το προεκτύπωμα αλφαριθμητή, ενώ στο ελλείπον τημένη της στήλης αναφέροταν και ο τόπος της μάχης σπήν οποίο έπεισαν ανδρες.

Αποκαλύφθηκε τμήμα του Ριζοκάστρου

Τημένα το βιβλιονότερα τείχη της Ακρόπολης, τον Ριζοκάστρου, αποκαλύφθηκε κατά τη διάρκεια των εργασιών που πραγματοποιούνται για την επέκταση του Μουσείου Κανελλοπούλου. Σύμφωνα με απόφαση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Μουσείου, θα γίνει προσπάθεια να διατηρηθεί, δεδουλευμένο μάλιστα ότι είναι καλοδιατηρημένο (ούτε πέπει σε μήκος 8,5 μ. και ύψος 1,5 μ.). Το δυμάτιο υπεροβιβλιονήσις οικίας που βρέθηκε στην ίδια ανασκαφή θα ενταχθεί ως έκθεμα στο Μουσείο.

Βρέθηκε το ανάκτορο του Μενελάου και της Ελένης;

Ναι, κατά την άποψη του ανασκαφέα Θ. Σπυρόπουλου. Τα σχετικά πρόσφατα ανασκαφικά ευρήματα που πρόσκυψαν από την αρχαιολογική έρευνα που διεξήχθη και 20 χρόνια στη θέση Παλαιοκάστρου –απόδειξην, αν μη άλλο, ότι η Πελλάνα μπήκε σημαντικότατο κέντρο της προϊστορικής λακωνικής: πλήθης γεμισμάτων τύμβων, λαξεύτοι τάφοι αλλά και ένας μεγάλος λακωνικός συνδυασμός με τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα σύγχρονων με τα ταφικά

μνημεία κατοικιών, ανακτορικών κατά τον ανασκαφέα. Σε αναμονή της μελέτης που θα περιέχει τα σχετικά με το θέμα εμπεριστωμένα συμπεράσματα λοιπόν...

Θησαυρός νομισμάτων

Μεγάλος αριθμός ρωμαϊκών χάλκινων ξάλικινων νομισμάτων, ένας ακέραιος οδύντωμενος ρωμαϊκός αμφορέας, τυήμα άγκυρας και τρία θραύσματα μικρολίθων αποτέλεσαν μια έξωριστη «φάριά» του Χρ. Γαλουζή, ο οποίος ανέσυρε τα αντικείμενα από το βυθό νότια της Αστυπάλαιας και τα παρέδωσε στην Αρχαιολογική Υπηρεσία.

Η περιπέτεια του «δαχτυλιδίου του Μίνωας»

Το τέλος αυτής της περιπέτειας ήταν αίσιο! Το εξαιρετικής τέχνης και σπανιότητας μικνώκινο σφραγιστικό δαχτυλίδι με παραπότη δεν δρολεπτέρεια, γνωστό ως «δαχτυλίδι του Μίνωας» (15ος αι. π.Χ.), παραδόθηκε από τον Γ. Καλαντή στην Αρχαιολογική Υπηρεσία και, συμφωνών με τις δηλώσεις του πουργού Πολιτισμού, θα εκτεθεί στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου.

Γουατεμάλα

Πρόσφατα ήρθε στο φως τοιχογραφία των Μάγιας, 1.900 ετών, στη Γουατεμάλα. Πρόκειται για τα αρχαίτερα δείγματα του πολιτισμού αυτού, που μενεί ακόμη σε μέρει αγάνωστος και ανεμβύθευτος. Η τοιχογραφία αποτελεί αυτή του 100 Μ.Χ. είναι από τις καλύτερες διατηρημένες και, όταν αποκαλυφθεί πλήρως, πιστεύεται ότι θα δώσει πολλές πληροφορίες για την κοινωνία των κατασκευαστών της. Η ανακάλυψη της τοιχογραφίας ήταν τυχαία, αλλά η σημασία της είναι μεγάλη, καθώς ανήκει στη συγκρότημα του ανακτόρου του Σαν Μιτρόπολο, όπως τα ονομάζουν οι σύγχρονοι αρχαιολόγοι. Επικεφαλής της πανεπιστημίου του Νιού Χαρόμπη Γ. Σατούρου.

Δεν σώθηκε τελικά το παγοποιείο στην Πατησίων

Η αδράνεια των πειρεύνων για την αναζήτηση των απαραίτητων πόρων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην αποκατάσταση ενός σπηλαιοτυπού μικρεύοντος της βιομηχανικής αρχαιολογίας ήταν τελικά αποφασιστική σημασίας για την τύχη του παλιού εργοστασίου ψηθωπούς και παγοποιίας Κλωναρίδη-Φεζή στη λεωφόρο Πατησίων. Η κατεδάφισή του είναι πια γεγονός...

Τα έργα στον Κηφισό επιβάλλουν την απομάκρυνση των Μακρών Τείχων

Τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν κατά το παρελθόν από την υπερχείλιση του Κηφισού ποταμού, προκαλώντας και την απολεία νησηρυπονών λιών, οδήγησαν στην έναρξη του έργου αντιπλημμαρικής προστασίας «Υδραυλικός σχέδιοισμας αναβίωσης» του Κηφισού». Το έργο εκβιμούσης και διαπλάνωσης της κοιτής του ποταμού, στην ίμος της περιοχής του Μοσχάτου, δεν είναι δυνατό –κατα τους ειδικούς– να αφήσει αλώβητη τα Μακρά Τείχη, τμήματα των οποίων θα βρεθούν μέσα στην κοιτή. Η μεταφορά των τμημάτων αυτών, η οποία θα αποφασιτεύει κατόπιν ειδικής μελέτης, αποτελεί την πιθανότερη εφικτή λύση για τη διάσωση τους. «Το μη χειρόν εβλέπωνται», θα μπορούσε να αναφωτηθεί κανείς...

Η αποκατάσταση του Αγίου Γεωργίου στην Παλαιοχώρα Αιγίνας

Στις 21 Απριλίου 2001 πορτάρτησε στη μεσαιωνική πολιτεία της Παλαιοχώρας Αιγίνας η αποκατάσταση ενός από τους τρία τάφους μας ναούς της, του Αγίου Γεωργίου του «Καβολίου». Με πρωτόβουλη της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομίας και κρητιδοποίηση από τη Βιργίνα Α.Γ. Λεβέντη, αλλά και με την ουδικοτητική συνεργασία της Παναγιωτικής Επιτροπής για τη διασωτισμό της Παλαιοχώρας και της Σητς Εφορείας Βιβλιονήσιων Αρχαιοτήτων, ο λαρυγγότριχης ένα σημαντικό έργο, που σηματοδοτεί και την αρχή μιας προσπάθειας που θα αφορά την αποκατάσταση όλων των μνημείων του οικισμού. Το προσεγγέμενο έντυπο που εκδόθηκε με αφο-

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

μή την αποκατάσταση του ναού περιλαμβάνει μια συνοπτική αλλά ουσιαστική ιστορική και αρχαιολογική παρουσίαση της Παλαιοχώρας και του ναού, μέμφαση στις τοιχογραφίες που τον κοσμούν, καθώς και το ιστορικό έως σήμερα της αναστήλωσης των μνημείων του μεσαιωνικού αυτού οικισμού, του «νησιωτικού Μυστρά».

Αύξηση των εισιτηρίων, μείωση των επισκεπτών

Και ενώ οι τιμές των εισιτηρίων για την είσοδο στα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της χώρας μας έχουν αυξήσει –από την Ηγετική 2002– σε ποσοτό που φτάνει έως και το 172%, δεν φαίνεται να συμβαίνει το ίδιο με τον αριθμό των επισκεπτών, που μειώνεται ολόκληρη και περισσότερο. Σύμφωνα με τη Επαστική Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, η μείωση των επισκεψών αγγίζει τα τελευταία χρόνια το 14,5% κατά μέσο όρο, σε κάποιες μάλιστα περιπτώσεις ακόμη και το 54%. Οι τιμές των εισιτηρίων είναι, αντών, ο ένας μόνο από τους παραγόντες που συμβάλλουν στη μείωση των επισκεψών. Το γεγονός διότι οι περισσότερες από τις μόνιμες εκδηλώσεις των ελληνικών αρχαιολογικών μουσείων ξεπερνούν το μισό αιώνα ζωής και σαφώς δεν αναπτυκόνται στις σύγχρονες μουσειολογικές αντιλήψεις, δεν καθιστά τα μουσεία ισχυρό πόλο έλξης για το κανόν. Αλλά επίσημα διότι η κατάσταση θα βελτιωθεί στο μέλλον, καθώς έχει ήδη προγραμματιστεί η κατασκευή –έως το 2006– δεκαετία νέων μουσείων και ο εκσυγχρονισμός, επέκταση και επανέκδεση σε εξήντα από αυτά που ήδη λειτουργούν στην ελληνική επικράτεια.

Διευρύνεται το ωράριο λειτουργίας στα μουσεία

Με απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού, από τις 12 Μαΐου 2002, έλευθερη θα είναι η εισοδος σε όλα τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους την πρώτη Κυριακή κάθε μήνα – πλήν της περιόδου Ιουλίου-Σεπτεμβρίου. Εάλου, διευρυμένο ωράριο λειτουργίας θα ισχύει σε 35 από τα μουσεία της χώρας, τα οποία θα μπορεί κανείς να επισκεφθεί κατά Τετάρτη έως τις 23:00 κατά τη θερινή και έως τις 21:00 κατά τη χειμερινή περίοδο.

Δελφικό «χάσμα»

Στο φίλο της 19ης Μαρτίου 2002 των *Times* της Νέας Υόρκης δημοσιεύτηκε συγκλονιστικό άρθρο του William J. Broad σχετικό με το Μανέτιο των Δελφών. Ο καθηγητής Dr. Jelle Zelinka de Boer είχε κληθεί το 1981 από το ελληνικό Δημόσιο να μελετήσει το υπέδαφος κοντά στους Δελφούς, προκειμένου να εγκατασταθούν εκεί πυρηνικοί αντιδραστήρες. Σκοπός της έρευνας του ήταν να διαπιστωτεί εάν η περιοχή ήταν σεισμογενής και εντυπωζιακή ρήγματα. Μία ευτυχής συγκυρία τον έφερε μπροστά σε ένα ρήγμα που είχε αποκαλυφθεί στη διάνοιξη ενός πάρκινγκ για τα τουριστικά πούλια. Το ρήγμα ήμοιασε νέο και ενεργό. Ο καθηγητής το ακολούθησε και ανακάλυψε πώς στα δυτικά των Δελφών τέμνονταν με ένα άλλο γνωστό ρήγμα. Παρόλο που σε ένα σημείο το κάλυπταν πέτρες, ήταν εμφανές πώς συνεχίζονταν κάτω από την επιφύλαξη του ναού του Απόλλωνα. Ο καθηγητής de Boer, που είχε διαβάσει Πλούτορχο και άλλους ελλήνες συγγραφέας, σκέφτηκε πώς ίσως αυτή ήταν η εξήγηση των αναβαμμάσεων που ζήλιαν την Πυθά. Η δευτέρη της σκέψη ήταν πως και άλλο θα το είχαν σκεφθεί πριν από αυτόν.

Το 1995, σε μια επισκεψη του σε αρχαιολογικούς χώρους με ρωμαϊκά λείψανα στην Πορτογαλία, ανανέωσε τη συχνά ταχύα τον αρχαιολόγο Dr. John R. Hale από το Πανεπιστήμιο της Louisville. Οι δύο επιστημόνες ουδηποτέ έδειξαν και το θέμα των ρήγματος των Δελφών, και τότε διαπιστώσαν ότι πάσσαν το Πλούτορχο δυσκολός και τράβωνταν αναθυμάσιες με γλυκά μωράδια. Η διαπιστώση αυτή τους εκανε σε ύφασμα περισσότερο στη μελέτες που αναφέρονται στους Δελφούς (P. Amadry), όπου ίώνως οι αρχαιολόγοι μιλούσαν μόνο για καπνούς από χόρτα που ήταν οικαγόνια. Το 1996 οι δύο άνδρες τελείφειν μαζί στην Ελλάδα και ανακάλυψαν ότι στο υπέδαφος υπάρχει «ασφαλτικό βιτυμονεύμα», ασβεστόλιθος, που περιέχει μια σκόύρα ελαϊδώνη υστέα (έως 20%). Επέιτα οδηγήθηκαν στο συμπέρασμα ότι δεν χρειαζόταν φαινοτελεία για να υπάρξουν αναβαμμάσιες. Σε επόμενο ταξίδι τους το 1998, βρήκαν ένα δεύτερο ρήγμα το οποίο ονόμασαν «της Κέρνας» – από το ονόμα της γνωστής πηγής που βρίσκοταν δίπλα. Το ρήγμα αυτό προχώ-

ρούσε επίσης κάτω από το ναό και τεμνόταν σε σχήμα Χ με το προηγούμενο. Κατά μήκος του ρήγματος της Κέρνας βρέθηκε σειρά από πηγές, όπου είχε δημιουργηθεί τραβερτίνης, γεγονός που που καταδεικνύει πως το νερό ερχόταν από πολύ βαθιά. Όταν το θερμό (καυτό;) νερό διασχίζει μέσα από τον ασβεστόλιθο, προκαλεί απόπλωση ανθρακικού ασβεστίου, το οποίο παραμένει διαλυμένο μέχρι το νερό να ανέβει στην επιφάνεια, όπου και ψύχεται γρήγορα. Τότε το ανθρακικό ασβέστιο μπορεί να αποτελεί, σχηματίζοντας λιθώδεις διαστροφές από τραβερτίνη.

Οι δύο επιστημόνες, αφού κατέρριψαν να πάρουν άδεια δειγματοληψίας από τραβερτίνη, κάλεσαν στην ομάδα τους και τον Dr. Jeffrey P. Chanton, γεωχημικό στη Florida State University, ο οποίος, από τις αναλύσεις στους τραβερτίνες των πηγών κοντά στο ναό και κάτω από αυτόν, μετέβασε και αιώνιο. Και οι δύο αυτές ουσίες είναι παραπληθυσμόνες. Όμως, και μια τρίτη ουσία αποκαλύφθηκε: το αιβάνιον, το οποίο ως παταράς δεν ανιχνεύεται εύκολα. Η ουσία αυτή, από το 1930 έως το 1970, χρησιμοποιούνταν για ολική αναστήλωση. Στα τέλη του 2000 από το Dr. Henry Spiller, τοξικολόγος, από τη Κεντάνικα, έγινησε την δύλια διδακτικά. Στο πρώτο στάδιο η ουσία αυτή προκαλεί ευφορία, ώστιν υπερβολική δόση είναι υπανθρακό. Ωστόσο, όταν πάψει κανείς να τη ανασαίνει, η δράση του σταματά. Ο Dr. Hallas, διειρύνοντας το πεδίο έρευνας του, ψάχνει και για άλλους αρχαίους ελληνικούς υαλούς που είναι κτισμένοι ηθελμένα σε σημεία που παρουσιάζουν έντονη γεωλογική δραστηριότητα, ενώ ο Dr. de Boer έχει επικεντρώσει την έρευνα του στους Δελφούς.

Η ανακάλυψη αυτή είναι κυριολεκτικά συγκλονιστική, καθώς επί δύσκολο τουλάχιστον αιώνες το δελφικό μαντείο προφίτερε, συμβούλευε και κυβερνούσε πολεῖς και πολιτείες της Ελλάδας και του γνωστού τόπου κόσμου. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, που άρχισε να μελετάται επιστημονικά το Μαντείο των Δελφών, οι ερευνητές αποφάνθηκαν ότι η Πυθά χρησιμοδοτούσε υπό την επήρεια παραπομπούντων φωτών. Τα αποτελέματα της παραπάνω έρευνας έχουν ήδη δημοσιεύεται στο αμερικανικό περιοδικό *Geology*, καθώς και στο περιοδικό της Κλινικής Τοξικολογίας (Αττιλούς), ανακοινώθηκαν δε και στην επίτιμη συνάντηση του Αρχαιολογικού Ινστιτούτου της Αμερικής (Ιανουάριος).

Μανόλης Ανδρόνικος. Κείμενα για την Τέχνη

Την Παρασκευή 26 Απριλίου 2002 η Επαρεία Ελλήνων Τεχνοκριτών (ΕΕΤ) ΑΙΑΙΑ HELLSAS και το Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (ΜΜΖΤ) παρουσιάζουν στη Θεσσαλονίκη, στους χώρους του Μουσείου, τον τόμο Μανόλη Ανδρόνικος. Κείμενα για την Τέχνη, που αποτελεί την πρώτη έκδοση της σειράς «Βιβλιοθήκη Τέχνης» της Επαρείας Ελλήνων Τεχνοκριτών. Τον τόμο επιμελήθηκε ο ιστορικός τέχνης Αγγελική Σαχίνη, η οποία υπήρξε και μαθήτρια της Μανόλη Ανδρόνικου.

Μετά από ένα σύντομο χαιρετισμό της προέδρου του Δ.Σ. του ΜΜΖΤ και διαβρώσιμα από την Παλαιοτεχνική Σχολή ΑΝΘΩΝΙΤΣΑΣ, πήρε το λόγο η προέδρος της ΕΕΤ Εφή Στρούμα. Τόνισε πως το πρώτο απότομο βίβλιο, που εγκαινιάζει τη σειρά εκδόσεων τέχνης της Επαρείας Ελλήνων Τεχνοκριτών, αποταμίζεται μια στάση και μια συμπεριφορά απέναντι στον πολιτισμό, γνωκέτερα, με τη σημείωση και το χέρι θεωρημένα ως τους δύο πόλους μιας οργανικής και διαλεκτικής σχέσης. Στη συνέχεια, μίλησαν για τον Μανόλη Ανδρόνικο η επιμελήτρια της έκδοσης και διδάσκωνα της Παλαιοτεχνικής Σχολής ΑΠΘ Αγγελική Σαχίνη, η καθηγήτρια της Φιλοσοφικής Σχολής ΑΠΘ Νίκος Νικονάνδος, ο σμότ. καθηγητής και πρόεδρος του Δ.Σ. του Κρατικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης Δημήτρης Φατούρου, και ο ποιητής Τίτος Πατρίκιος.

Μέσα από τις μετέπειτα εισηγήσεις των ομιλητών αναδύθηκε η πολυεργατική προσωπικότητα του Μανόλη Ανδρόνικου και η πολύσημη δράση του. Επιπλέον, πανεπιστημιακός δάσκαλος, ανασκαφέας, τεχνοκρήτης και συγγραφέας, σφράγισε με την παρουσία του, το έργο του και το ήδη του την πενηντατίτη και καλλιτεχνή λίγη τη Θεσσαλονίκη. Υπήρξε σκαπάνες, μαζί με τους άλιμους συνδομιόρρους του, σε εποχές και συνθήκες δύσκολες για την πόλη, χωρίς τη στηρίξη θεμάτων πολιτισμού. Βαθιά ομιλιανής διανούσμαστος, πίστες απόλυτα στον παιδευτικό –με την ευρύτατη έννοια– ρόλο της επιστήμης και της τέχνης, και τον υπηρέτησε με πάθος και συνέπεια από πολλά μετεργία.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Είναι χρονικτηριστικό ότι προβληματιστήκε ιδιαίτερα όσον αφορά στο ζήτημα της προδόλησης της τέχνης (αρχαίας και νεότερης), αλλά και στη σύχνη του έργου τέχνης με τους αποδέκτες του: τους μυημένους φιλότεχνους αλλά και το ευρύ κοινό. Η αγάπη του τόσο για το δημιουργό ουσία και για τον αποδέκτη διαμόρφωσε και την πεποίθηση του για την κοινωνική διάσταση και τον παιωνικό χαρακτήρα της τεχνοκρητικής. Με δάσκαλος και τεχνοκρήτης αντιλαμβάνονταν την καλλιτεχνική δημιουργία αλλά και το λόγο για την τέχνη ως απαραίτητης συνιστώσες της αγαγής και της πνευματικής καλλιέργειας. Είχε εντείνοτει την πλατωνική θέση για τη βαθιά συνάφεια παιδείας και πολιτικής. «Έσκυψε με σεβασμό, γνώση και οξείτη ευαισθησία πάνω στα έργα, ζήντωντας ως αφιουργάρεται την ίδια τους τη «φωνή» στη διαρκοτή της εμβέλεια και δυναμική, και αυτή τη «φωνή» επεδιένει σταθερά να μεταδώσει με τη διδασκαλία του, αλλά και μεσάν στο συγγραφικό του έργο. Η γλώσσα της μπήρε, άλλωστε, με από τις μεγάλες αγάπες του, όπως επώθιμης χαρακτηριστική.

Ο Ανδρόνικος συνέβαλε ενεργά στην ανάπτυξη της εικαστικής δραστηριότητας στη Θεσσαλονίκη, τόσο με τη τεχνογνωμόνικη του κείμενα -που μια επιλογή των παρουσιάστηκε α' αυτόν τον τόμο- όσο και ως ιδρυτικό μέλος της Μακεδονικής Καλλιτεχνικής Εταιρείας «Τέχνη», που αποτελείται εναντούλινομα πολιτιστικό πυρήνα. Υπέρθετε, άλλωστε, από τους υποστηρικτές της Μακεδονικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης από τα πρώτα του βήματα, αλλά και από τα πρώτα μέλη της Εταιρείας Ελλήνων Τεχνογνωμόνων μετά την ίδρυση της το 1950.

Η αγάπη και το ενδιαφέρον του Μανόλη Ανδρόνικο για την τέχνη δεν περιορίζονται στη συγκεκριμένης τεχνοτροπίας και εποχές. Αντιμετώπισε την καλλιτεχνική δημιουργία, με την πολιτούμπτητα και πολυμορφισμό των εκφράσεων της, σ' έναν διαχρονικό ορίζοντα, ενώ, ταυτόχρονα, ήταν οδηγός δέκτης των «πτυχίων των καιρών». Χρακτηριστικό είναι, μαλιστά, το γεγονός ότι ήταν από τους πρώτους που υποστήριξαν την αφηρέματη τέχνη την Ελλάδα.

Η εκδήλωση εκλεύεται με την προβολή του αφηρέματος της εκπομπής Μονόδραμα στον Μανόλη Ανδρόνικο, που ευγενικά παραχώρησε η EPT από το αρχείο της.

Η ΒΣΑ και η Σπάρτη

Η Βρετανική Σχολή Αθηνών, που ιδρύθηκε το 1886 και από τότε προωθεί την έρευνα σε όλους τους τομείς της ελληνικού πολιτισμού, συμμετέχει ενεργά σε έρευνες σε όλη την Ελλάδα, και ιδιαίτερα στην Καρδισσα και τη Σπάρτη. Οι έρευνες της στη λακωνία εκτενούνται από προϊστορικές θέσεις (λόφος του Μενελάου) έως μητριαία του Βυζαντίου και της Φραγκοκρατίας (Παρόρη, Γρέακι). Κατανούντας τη σημασία της έρευνας αυτής για την Ελλάδα, με ελληνική δωρεά έκταση κοντά στη Σπάρτη (Στρ. Στρατηγής) έρχεται να βάλει τις βάσεις για ένα Κέντρο Μελετών Σπάρτης της Βρετανικής Σχολής Ηγεμονίας, η οποία στη πλαίσιο της πρωθυπότητας των λακωνικών σπουδών, κάνει έκκληση για δωρεές. Πληροφορίες: British School at Athens 293, 106 76 Αθήνα, τηλ.: 003010-7292150 (δρ Ελένη Καλλιγά), e-mail: <appeal@bsa.ac.uk>, δικτυακός τόπος: <www.bsa.gla.ac.uk>.

Τα Χανιά πιούν τον Ε. Κριαρά και τον Στ. Αλεξίου

Στις 2 Μαρτίου 2002 τιμήθηκαν από το Δήμο Χανίων και την Ιστορική, Λαογραφική και Αρχαιολογική Εταιρεία Κρήτης (ΙΑΕΚ) οι Εμμανουήλ Κριαράς και ο Στυλιανός Αλεξίου για την προσφορά τους στην επιστημονική έρευνα, στα γράμματα, στην Κρήτη αλλά και στα Χανιά. Στην εκδήλωση παρουσιάστηκε σύντομα το έργο τους, ενώ παραλήλιως ανανεώθηκαν επίτιμοι δημότες του Δήμου Χανίων και επίτιμα μέλη της ΙΑΕΚ.

Από τις ανταλλαγές αγαθών στις συναλλαγές στο Διαδίκτιο

Αυτό θα είναι για δεύτερη φορά φέτος το θέμα των εκδηλώσεων που θα πραγματοποιηθούν από τις 27 έως τις 29 Σεπτεμβρίου 2002 στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς, εφόσον, σύμφωνα με την απόφαση της ελληνικής συντονιστικής επιτροπής, κάθε θέμα εργαστημάτων ισχύει για δύο χρόνια. Οι εκδηλώσεις του 2001 πραγματοποιήθηκαν με μεγάλη επιτυχία, καθώς

111.500 άτομα συμμετείχαν σε αυτές, ή επισκέφθηκαν αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία και μητρεία, στα οπία τις ημέρες του εορτασμού η είσοδος ήταν ελεύθερη. Για πληροφορίες, τηλ.: 010-3304028 (Τμήμα Βυζαντινών Μουσείων ΥΠΠΟ).

Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2002

Από τις 14 έως τις 26 Μαΐου 2002 διήρκεσαν οι εκδηλώσεις του φετινού εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων (26 Μαΐου), με θέμα «Μουσεία και Παγκοσμιοποίηση». Πολύ ενδιαφέρουσα ήταν η συζήτηση στρογγυλής τράπεζας ώρας από το θέμα, που έλαβε χώρα στην αίθουσα της Ενώσης Ανταποκριτών Ξένου Τύπου στις 16 Μαΐου 2002, και στην οποία συμμετείχαν σημαντικοί πρωσποκίτες της από το χώρο του πολιτισμού: ο υπουργός Πολιτισμού Ευά. Βενιζέλος, η Τ. Χατζηκαλάου, ο Γ. Χουρμαζόδης, ο Γ. Τουράρσογλου, η Μ. Λαζαράκη-Πλάκα. Ακολούθησε Ένσαγήση στις αίθουσες του Νομοματικού Μουσείου, την οποία προέβησαν για το 2002, και δέωσαν στον κήπο του. Άποι τις πολλές και ποικίλες λοιπές εκδηλώσεις, ιδιαίτερα ενδιαφέροντα παρουσιάστηκε αυτή του Ελληνικού Παιδικού Μουσείου (15-19 Μαΐου), «Το Παιδικό Μουσείο στον κόσμο»: εκπαιδευτικές δραστηριότητες από Παιδικό Μουσείο αύλας χωρών για παιδιά 4-12 ετών) και του Μουσείου Φυσικής Ιατρικής Απολιθώμαντος Δασούς Λέσβου (17-18 Μαΐου: διάλεξες και ξεναγήσεις στο Μουσείο και στη Γεωπάρκα Δ. Λέσβου, Σιγρίου και Πλάκας Σιγρίου). Στο πλαίσιο του εορτασμού πραγματοποιήθηκαν επίσης τα εγκαίνια του ανακανονισμένου Αρχαιοτού-Μουσείου Παύλου Κουντουριώτη στην Ύδρα.

Μια μέρα στο Βυζαντινό Μουσείο

Συμμετέχοντας στον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων, το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο διοργάνωσε και φέτος την εκπαιδευτική δραστηριότητα «Μια μέρα στο Βυζαντινό Μουσείο». Το Σάββατο λοιπόν, 18 Μαΐου 2002, το ειδικευμένο προσωπικό του Μουσείου παρουσίασε στα μικρούς και μεγαλούς θέματα από τη ζωή στο Βυζαντίο, καθώς και τις τεχνικές κατασκευής έργων της βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης. Στη μέρα στο Βυζαντινό Μουσείο: μπορούν σα μυημένους δωρεάν νεαροί επισκέπτες άνων των 6 ετών, καθώς και ενήλικες. Για τη συμμετοχή είναι απαραίτητη η προσανένταξη με το Γραφείο Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Μουσείου (τηλ.: 010-7231985, fax: 010-7231883).

Το Κέντρο Αρχιτεκτονικής της Μεσογείου (KAM)

Στόχος της πολιτιστικής αυτής επιχείρησης, που ίδρυσε το 1997 ο Δήμος Χανίων και η οποία επιχορηγήθηκε εκτός από το ΥΠΠΟ, είναι να παρέβει στην πολιτιστική ζωή των Χανίων, επισάραπτας την προστασία των κατοικιών του στην προβλήματος διαζύρισης του χώρου και βοηθώντας τους να απαλφούνται την δινατότητά αλλά και την υποχρέωση που έχουν ως πολίτες να παρεμβαίνουν στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος, φροντίζοντας για τη ωστική διαχείριση και βελτίωση του. Επισάραπτας στην πλάτη στην άμεση έμμεση διαχείριση του χώρου και τη σχέση της με την ανθρώπινη συμπεριφορά, οι εξαιρετικά ενδιαφέρουσες εργασίες του KAM (διάλεξες, σεμινάρια, εργαστηριακά κ.λ.) επιτρέπουν την πρόσβαση στη γνώση και είναι οργανωμένες σε επτά συνολικά κυκλούς: α) γεννόντα Αρχιτεκτονική, β) Αρχιτεκτονική και Ιστορία, γ) Αρχιτεκτονική και Παιδεία, δ) Αρχιτεκτονική-Θεωρία και πράξη, ε) Αρχιτεκτονική και Μείδια, στ) Διερευνήση της μεσογειακής ταρτοφόρας, ζ) Η διάσταση του χώρου στις διαδικασίες περιοχής των ανθρώπινων πολιτισμών. Από τους πρώτους μαλιστικούς μηνύσεις του 2002 το KAM έχει την τοχή να στεγάζεται σε ενα αναπτυξιακό ιστορικό κτήριο –πλήρως εκουσιογνωμόνιο πατού Μεγάλου Αρσεναλίου, στο παλιό λιμάνι των Χανίων. Για πληροφορίες, τηλ.: 08210-40101, e-mail: <[demos@chania.gr](mailto:dimos@chania.gr)>.

Οι εκδηλώσεις των Φίλων του Μουσείου Μάνης

Οι μίλες με θέματα ιστορικού κυρίων ενδιαφέροντος, καθώς και αρχαιολογικές εκδρομές και ξεναγήσεις, περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα του Β' τετραμήνου των εκδηλώσεων που διοργανώνει για έναν χρόνιο ο Σύλλογος Φίλων του Μουσείου Μάνης. Για περισσότερες πληροφορίες, τηλ.: 010-4826110.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Τα εργοτάξια της Γνώσης

Την εξέλιξη των αρχαιολογικών ανασκαφών στο κέντρο της Ρώμης και τη διάφορα σταδία του προαύριομάς τους, «For Imperiali» (Foto Di Cesare, Foro Di Traino και Tempio Della Pace) παρουσιάζει την Πέμπτη 11 Απριλίου 2002, στο Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών, ο αρχετυπών-αρχαιολόγος Alessandro Viscogliosi, στενός συνεργάτης του επιταύρου καλεμένου και εμπνευστή του όμως εγχειρίδιος Eugenio La Rocca, καθηγητή Ιστορίας - αρχαίας και μεσαίωνικής - και μελετητή της ελλαστικής και ρωμαϊκής περιόδου. Ο καβ. La Rocca ήρθε στην Αθήνα, με την ευκαιρία της παρουσίασης του νέου προτάλιμου τους «For Imperiali», στην Ιταλική Δοκιμαστική Σχολή Αθηνών.

Θαλάσσιοι δρόμοι: Κύπρος

Την Τετάρτη 24 Απριλίου 2002, πραγματοποιήθηκε στο Πολιτιστικό Κέντρο «Ελληνικός Κόσμος», του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού (IME), η πρώτη δημόσια προβολή του 55άρου του τοντούρου «Θαλάσσια δράμαι: Κύπρος» (σενάριο-σκηνοθεσία: Δ. Λουκόπουλος, παρασκευή: IME).

Πειραιάς: Ιστορία μετανάστες

Πρόκειται για το θέμα του α' κύκλου του σεμιναρίου για την τοπική ιστορία και την ιστορία των επιχειρήσεων που πραγματοποιήθηκε στο Δικυρικό Σύλλογο Πειραιώς από το Δεκέμβριο 2001 έως τον Ιούνιο 2002. Το Ινστιτούτο Μελέτης της Τοπικής Ιστορίας και της Ιστορίας των Επιχειρήσεων (ΙΜΤΕ) συνεργάστηκε και με άλλους φορείς, με στόχο να παρουσιάσει –ιμάδα ενός κύκλου ομίλων χωρίσμενου σε τέσσερις συνολικά ενότητες– τη μακρά πορεία στο χρόνο της πολής του Πειραιά. Ξεκινώντας από την αρχαιότητα, οι αιμάτλες αναφέρθηκαν τόσο στην κοινωνία και κοινωνική ιστορία όσο και στην πνευματική ζωή του τόπου, ενώ στο πλαίσιο του σεμιναρίου πραγματοποιήθηκαν εκδηλώσεις εκδρομές και ιστορικές περιηγήσεις. Για πληροφορίες τηλ.: 010-4831631, 932-311499.

Μαθήματα από την Ελληνική Εταιρεία

Ο πρώτος κύκλος μαθημάτων που διοργάνωσε η Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς είχε ως θέμα τη μητρική της Ακρόπολης και την αναστηλώση τους. Σημαντικές προσωπικότητες, αρχαιολόγοι και αρχιτέκτονες κατά κύριο λόγο, επιχειρήσαν να μεταφέρουν τις γνώσεις τους κατά καρπούς της πολύχρονης εμπειρίας τους από την εναδιάληξη τους με τις εργασίες αποκατάστασης των μνημείων της Βρετανίας σε όσους έχουν την τύχη να παραδεκτούνται τα ιερόμυτρα. Για πληροφορίες σχετικές με τον επόμενον κύκλος μαθημάτων τηλ. 110-3225245, (31.01.15 π.μ.)

**Οι μουσειοσκευές του Τομέα Ενημέρωσης
και Εκπαίδευσης της Ακρόπολης**

Ο Τομέας Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης της Ακρόπολης έχει στόχο να φέρει κυρίως τα παιδιά της σχολικής ηλικίας σε επαγγελματική πτυχή και την αρχετεκνική της κλασικής αρχαιότητας, καθώς και με τα μεγάλα έργα συντήρησης και αναστήλωσης που πραγματοποιούνται στον Ιερό Βράχο. Στο σχετικό εποπτικό υλικό περιλαμβάνονται εκτός των άλλων και μουσικεύοντες, οι οποίες περιέχουν βιβλία

διαφάνειες, παιχνίδια, προπλάσματα μηνιμέων και αντίγραφα αρχαίων αντικεμένων. Τα θέματα των μουσειοσκευών είναι τα εξής: Πάμε στην Αρχόπολη, Λιβδοζίκι, Η Σωφρός του Παρθενώνα, Ένας Αρχαίος Ναός, Το Δυδεκάθεο, Αρχαία Ελληνική Ενδυμασία, Αρχαία Ελληνικά Μουσικά Όργανα. Αυτό το ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό υλικό αναπληρώνει διδασκαλίας δανείζεται δωρεάν σε σχολεία μετά από συνεννόηση. Για πληροφορίες, πηλ. 969-923918.

Στα ίχνη της βυζαντινής Αθήνας

Δύο ευχάριστας περιπτώσεις στο βυζαντινό παρελθόν της Αθήνας μάς προτείνουν η Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντίνων Σπουδών και η Εταιρεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, μέσω από το έντυπο που ξεβάσωναν με τίτλο «Στα [κάτι] της Βυζαντίνης Αθήνα». Δύο περίπτωση στην πόλη (ελληνικά, αγγλικά). Οι εκλήξεις, μοναδικά αρχαιοτεκνικά ορόσημα της βυζαντίνης πόλης –που χάρη στην επιμελήσιμη αρχιτεκτονική τους μορφή έχουν αντέψει στο φωραδιό περάσμα του χρόνου και στις μαστιγωτικές ανθρώπινες παιρεβάσεις– αποτελούν οδηγό στην περιπλάνηση μας στην περιοχή νότια της Ακρόπολης ήνως τη συνοικία του Ψυρρή, αλλά και γύρια από το υπεροχειωμένο τείχος της βυζαντινής πόλης, στην περιοχή βόρεια της Ακρόπολης.

Στο ολυγόρανδο αλλά εξαιρετική χρήσης και ιδιαιτέρω φροντισμένου αυτό έπιπτο, εκτός από το χάρτη στον οποίο σημειώνονται οι δύο προτεινόμενες διαδρόμους, καθώς και τα μνημεία που αξέχει κανένας να ιστορείφει, περιλαμβάνεται ένα μικρό εισαγωγικό κείμενο για την ιστορία της βύζαντινης Αθήνας αλλά και την αρχετεκτονική των αθηναϊκών ναών. Στη συνέχεια, παραπέτανται οι φωτογραφίες των προτεινόμενων για επίσκεψη βύζαντινών ναών, οι οποίες συνοδεύονται από μια συντομή περιγραφή καθενός από αυτών, αλλά και σχετικές ιστορικής και πρακτικής φύσεως πληροφορίες (ωράιο λειτουργικά, πλαθύματα).

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Εύθοππη πολυτέλεια

Στις 16 Απριλίου 2002 πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια της περιοδικής έκθεσης του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου «Εύθραυστη παραλίεσσα», η οποία θα διαρκέσει έως και τον Ιούλιο. Η πρώτη φορά εκτίθενται 215 αντηρρωπευτικά γυαλιά σκεπή, επιλεγμένα από την πλούσια συλλογή που φιλοξενείται στις αποθήκες του Μουσείου, καταπέλινούντας κυρίως τις τεχνικές κατεργασίας αυτού του αιώνιου από τον 20 αώνα π.Χ. έως και τον 14 αώνα μ.Χ. Παράλληλα, μέσα από τα ευρήματα διαφαίνονται το πνεύμα και κι αντιλήψεις του ανθρώπου στις διάφορες ιστορικές περιόδους: τα αυστηρά και συμπαγή σχήματα της αρχαϊκής εποχής ακολουθούν τη κομψότητα και ο κομψοπολιτικός χρονικός περίοδος της ελληνιστικής, φτάνοντας ως την πετυχημένη στοιχείωση των ρυμαϊκών και βιζαντίνων χρόνων. Η έκθεση, αν και μικρή, αποτελεί για τον επισκέπτη μια σημαντική ευκαρία να θαυμάσει ένα είδος εκθέματος όχι πολλά συνθημένια στα μουσεία, το οποίο, ακόμη και σταντ υπάρχει, περνά πολλές φορές απαραπτηρό δεδουλεύοντας στην πανοραμική άποψη ελάχιστα δενίναται.

Έκθεση στο Νομιμοτικό Μουσείο

Προσκτήματα 1994-2000. Δωρητές-Χορηγοί-Κληροδότες» πιλοτοφορείται η έκθεση που εγκαινιάστηκε στις 2 Απριλίου 2002 στο Νομαρχιακό Μουσείο. Σ αυτήν παρουσιάζονται νομίσματα όλων σχεδίων των ιστορικών περιόδων, υπερβαίνοντα κ.λπ., δωρεές λόγω αυτών των ιστορικών περιόδων, συμβάσουμε κ.λπ., δωρεές λόγω αυτών των ιστορικών περιόδων, με τυχαία ευρήματα, οικογενειακά κειμήλια, σπηλαιοτυπικούς νενεκόταρα θησαυρούς.

**1884-1930: Από τη Χριστιανική Συλλογή
στο Βυζαντινό Μουσείο**

Αυτός είναι ο τίτλος της περιοδικής έκθεσης που παρουσιάζεται στους νέους εκθεσιακούς χώρους του Βυζαντινού και Χριστιανικού

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Μουσείου. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη περιοδική έκθεση που έχει παρουσιαστεί στην Αθήνα τα τελευταία χρόνια. Εκτίθενται περισσότερα από 700 αντικείμενα, τα οποία καλύπτουν χρονική περίοδο 15 αιώνων: εικόνες, γλυπτά, τοιχογραφίες, έργα μικροτεχνίας, χειρόγραφα, υφάσματα και κεραμική. Μοναδικό είναι επίσης το συνέδοτο φωτογραφικό και αρχειακό υλικό που συνοδεύει τα εκθέματα. Ως αρώγος στους σκοπούς της έκθεσης έρχεται η σύγχρονη τεχνολογία, με το εικαστικό πακέτομα που επιλέγεται στο Μάνδος, Σαντορίναιος, στο οποίο περιλαμβάνεται ίδιος με τα επικαίρια της εποχής κ.ά. Στόχος της έκθεσης είναι να γνωρίσει το κοινό πώς γεννέται ένα Μουσείο, και να κατανοήσει το ρόλο του – σε συνάρτηση πάντα με το ιστορικό μας παρελθόν. Η έκθεση είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας όλου του επιστημονικού πρασινοτάτου του Μουσείου, με γενικό συντονιστή το διευθυντή του δρα Δημήτριο Ν. Κωνσταντίνο.

Αρχαία Ελληνική Τεχνολογία

Αυτό είναι το θέμα της έκθεσης που πραγματοποιείται στην Τεχνόπολη του Δήμου Αθηναίων (αίθουσα Δ7, Πειραιώς 100, 4 Απριλίου-30 Ιουνίου 2002). Βασικός στόχος της είναι να αναδειξεί το μόνιμο ενδιαφέρον των Ελλήνων για την Τεχνική αλλά και την αδιάποτη συνέχεια της αρχαίας τεχνολογίας προύσσον. Στην έκθεση παρουσιάζεται μεγάλος αριθμός από μονιμάτα τεχνητών των αρχαίων Ελλήνων – από τα πρωτοτύπα έως και τα ελληνιστικά χρόνια – τα οποία πλαισιώνονται από πάνεκας και πλάουσο οπτικού και οπτικοακουστικού υλικού. Τα εκθέματα είναι όλων προσφέρει από φορείς και ιδιώτες, ενώ κάποια έχουν κατασκευαστεί ειδικά για την έκθεση αυτή. Για πρώτη φορά εκτίθενται και αρχαίες επιγραφές σχετικές με θέματα Τεχνολογίας, ενώ ένα ιδιαίτερα ελκυστικό στοιχείο της έκθεσης είναι το γεγονός ότι πολλά από τα εκθέματα λειτουργούν: οι ανυπότακτες μηχανές ανεβοκαρβέζουν τα φορτία τους, οι αντλίες μεταφέρουν νερό, τα αυτόματα του Ήρωντος κινούνται, ο «ατμολέβητας» γυρίζει με ταχύτητα μέσα στην ατμούς και η υδραυλική πηγή Η εκθέση ιδιαιτερά σημαντική αλλά και εξαιρετικά ενδιαφέρουσα, λειτουργεί όλες τις μέρες της εβδομάδας (10:00-14:00, 17:00-21:00). Για πληροφορίες, τηλ.: 010-3467322, 010-3474507.

Αρχαία χάλκινα αντικείμενα της αστικής στέππας

Πέντε περίπου μήνες (25 Απριλίου-14 Σεπτεμβρίου 2002) θα διαρκέσει η έκθεση που παρουσιάζεται στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης και πληφορείται «Αρχαία Χάλκινα Αντικείμενα της Αστικής Στέππας» από το Ίδρυμα Arthur M. Sackler*. Πρόκειται για μια σημαντική επιλογή έργων τέχνης από τις αστικές στέππες, τα οποία προέρχονται από τις φημισμένες αυλανές του Arthur Sackler ογδύντα συνολικά αντικείμενα μικροτεχνίας – κομψήματα, εργαλεία και άλλα – που ανήκαν στους αιόλες νομαδές της ύστερης 2ης και της χιλιετής π.Χ. Εκτίθενται επίσης πέντε χάλκινα τελεστρουργικά αγγεία κινεζικής τέχνης, τα οποία μεταφέρουν στη ζωή της στέππας ως δώρα κινεζών αρχότων των ποτικού πλατφόρμας ή αιόκυνη με την προκαταγόμενη ευγενικής καταγωγής που δινόντων ως υψηρές σε αρχηγούς συμμαχικών φυλών. Στην έκθεση παρατείνεται κανές ότι οι αιόλοι της στέπας χρησιμοποίησαν το χώριο βασιστώντας σε πηγή συμβάσεων για τη φύλη, την κοινωνική θέση, για την επικοινωνία τους με τα κόσμα των πνευμάτων.

Ένας από τους στόχους της έκθεσης είναι να καταστοίσει γνωστές στον ιερό κοινό τις συλλογές του Ιδρύματος Arthur M. Sackler της Νέας Υόρκης. Ο άνθρωπος που το διμούρωσε, ο Arthur M. Sackler (1913-1987), ήταν ψυχίατρος, εκδότης ιατρικών εντύπων, τεχνογνώμων και συλλέκτης έργων τέχνης. Η συλλογή του Ιδρύματος περιλαμβάνει περισσότερα από 900 έργα τέχνης, από κινεζικά χάλκινα και πήλινα τελεστρουργικά αγγεία έως και βασιδικάτης γλυπτική, καθώς και το διάστημα Χειρόγραφο Chiu – από μετάξι –, τα αρχαιότερα σωζόμενα κινεζικό γράπτο μνημείο.

Vernacular architecture of the northwest Peloponnesos (1205-1955)

Αυτός είναι ο τίτλος της έκθεσης που διοργανώνεται από τη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη και την Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα και έχει ως θέμα τη λαϊκή αρχετοποιία της Βορειοδικής Πελοποννήσου (1205-1955). Τα εγκαίνια της έκθεσης πραγματοποιήθηκαν στις 21 Μαΐου 2002 στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη. Για πληροφορίες, τηλ.: 010-7210536.

Η «Αστική Λάρισα»

Μια εικόνα από το πρόσφατο παρελθόν της πόλης ζωντανεύει στο Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας, με απεικονίσεις νεοκλασικών ικανών που κοσμούσαν τη Λάρισα, αναπαραστάσεις του εσωτερικού τους, αντικείμενα της εποχής από τις συλλογές του Μουσείου, αστικά ενδύματα –γυναικεία και ανδρικά– των αρχών του 20ού αιώνα, φωτογραφίες και ντοκουμέντα της εποχής που απήχη τη μετεξέληξη της παράδοσης στη μια κορυφαία αναλαμπή της. Η έκθεση, με τίτλο «Αστική Λάρισα», νεοκλασικισμός των πρώτων δεκαετιών του 20ού αιώνα, εγκαινιάστηκε στις 18 Μαΐου 2002, με αφορμή τη Διεθνή Ημέρα Μουσεών, θα διαρκέσει έως τις 31 Δεκεμβρίου 2002 και θα αναπυχθεί σπουδαιώτερά, σε συνέδυσμο και με άλλες εκδηλώσεις. Όμρες Λειτουργίας: 10:00-14:00, καθημερινά εκτός Σαββάτου. Για πληροφορίες, τηλ./fax: 040-239446, e-mail: <limnitis@hol.gr>.

Φωτογραφίες των ελληνικών αρχαιοτήτων στο Λονδίνο

Στο Ελληνικό Κέντρο του Λονδίνου παρουσιάζεται έκθεση φωτογραφιών της Αθήνας και αρχαίων μημείων της Ελλάδας, οι οποίες προσχρόνισαν από τη συλλογή του Μουσείου Μπενέτον. Έργα του οπακούσου φωτογράφου Τζέζης Ρόμπερτσον –από τους πρωτοπόρους του 19ου αιώνα, και μάλιστα ο πρώτος πολεμικός φωτορεπόρτερ, αφού κάλυψε φωτογραφικά τα πολεμεί τη Κρήτης (1854-1856)–, οι φωτογραφίες αυτές σε σέπια αποδίδουν πιστά την εικόνα και την κλίμακα των μημείων, καθώς δηλα τους ποδάρους κάτοκοι της περιοχής, φολλοκρίκες φιγούρες μιας άλλης, περασμένης πια ανεπιτρέπτη, εποχής...

Αριστοτυργήματα γαλλικής ταπισερί

Το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, σε συνεργασία με το Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, θα φιλοδενήσει έκθεση αφιερωμένη στην τέχνη της ταπισερί, με τίτλο «Υφαντίσταντος τους ελληνικούς μύθους», από τις 13 Ιουνίου έως τις 31 Αυγούστου 2002. Στο Μέγαρο Σταύρου θα παρουσιάστονται οκτώ αριστοτυργήματα γαλλικής ταπισερί (17ος-18ος αι.), με θέματα βασισμένα σε πρότυπα έργα γάλλων και φλαμανδών καλλιτεχνών, εμπνευσμένα από την ελληνική μιθολογία και την αρχαία ιστορία.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Επιστημονική συνάντηση για τα ΓΣΠ

Η Ελληνική Εταιρεία Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών και ο Τομέας Κτηματολογίου, Φωτογραμμετρίας και Χαρτογραφίας του ΑΠΘ συνδρομήνονται –στις 27 και 28 Ιουνίου 2002, στη Θεσσαλονίκη– επιστημονική συνάντηση με θέμα «Κοινωνίες πρακτικές και χωρική πληροφορία: ευρωπαϊκή και ελληνική εμπειρίες στη ΓΣΠ». Οι εργασίες που θα παρουσιάστονται –με τη μαρτή είτε εισιτήριης είτε poster– θα έχουν ως αντικείμενο την αξιοποίηση των ΓΣΠ (Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών) σαν αφορά την υποστήριξη ποικιλών γνωστικών περιοχών, μεταξέν των οποίων η Ιστορία και ο Πολιτισμός (χώρων και Ιστορία, ιστορικές πόλεις-ιστορικά συνόλα, τοπικοί πολιτισμοί, αρχαιολογία). Κατά τη διάρκεια της συνάντησης θα λειτουργήσει με τη ΓΣΠ, που θα περιλαμβάνει και την παρουσίαση χαρτών και εφαρμογών. Για πληροφορίες, e-mail: <ldinakis@topo.auth.gr> και τηλ.: 0310-996148 (κ. Πουραρά).

Η επανάχρηση του παρελθόντος

Αυτό είναι το θέμα του ΙΕ' Συμποσίου Ιστορίας και Τέχνης, που διοργανώνεται ο Μονεμβασιώνικος Όμιλος σε συνεργασία με το Ελληνικό Ινστιτούτο Βιζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας. Η φιλοσοφία, η ιστορία, η αρχετοποιία και η τέχνη, το θέα-

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

τρο και η λογοτεχνία θα αποτελέσουν τους βασικούς άξονες της θεματολογίας του Συμποσίου, που θα πραγματοποιηθεί στο Κάστρο Μονεμβασίας, στην οικία Τερέζας Κάρτερ, από τις 19 έως τις 21 Ιουλίου 2002. Για πληροφορίες, τηλ.: 010-7210536 (Άλεξης Μάλλαρης), 010-7228029 (Χάρης Καλλιγά).

Διημερίδα του Τομέα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

Στις 5 και 6 Νοεμβρίου 2002 θα παρουσιαστεί σε διημερίδα το έργο των μελών του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το πρόγραμμα της εκδήλωσης θα διανεμηθεί τον Σεπτέμβριο. Για περισσότερες πληροφορίες, τηλ.: 010-7277426, 010-7277432.

Το 4ο Συνέδριο του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων

Υπηρεσιακού κυρίως ενδιαφέροντος ήταν ο ανακαίνιστος του 4ου Συνέδριου του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων που πραγματοποήθηκε το Νοέμβριο του 2000. Ανάμεσα τους Έρχονται οι εξής: Ο. Παλαγιά, Η διδασκαλία της κλασικής αρχαιολογίας. Εκπαίδευση και μετεπιβάσεων. Ειδολογία και πράξη. Μια μακόπουλος, Η ερμηνεία και η επηγέννηση των αρχαιολογικών ερειπίων. Οι ελάσσονες και οι μεγάλες επειμβάσεις στην υπεροιχία του πολίτη. Ε. Βλάχου, Η χρονολόγηση των ερευνών καινού: το παρέδειγμα του Μυατρά. Κ. Λαζαρίδης - Αικ. Κυριαρχοποιού. Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και το περιβάλλον τους. Οριστήση, ζώνες προστασίας και η σχέση τους με τη χωροτατή οργάνωση της χώρας. Α. Ντάρας, Τα παλαιολιθικά κατάλοιπα με μέρος της αρχαιολογικής κληρονομίας και τα προβλήματα προστασίας τους στην Ελλάδα. Φ. Δρασογιάννης, Τα θετικά και τα αρνητικά μας υπηρεσίες. Ο Αρχαιολογικός Νόμος και οι αναστάλωσις. Β. Μαχαιρά, Κατάλογος υπλών των ελληνικών μουσείων σε διεθνή προγράμμα: *The Corpus Signorum Imperii Romani*.

Επιγραφικό συμπόσιο εις μνήμην Adolf Wilhelm

Η πολύτιμη προσφορά του Adolf Wilhelm στην ελληνική και κυρίως την οθωναϊκή επιγραφική αποτελεί τον κεντρικό άξονα του συμποσίου που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα το Νοέμβριο του 2000, από το Αυστριακό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο, το Επιγραφικό Μουσείο και την Ελληνική Επιγραφική Εταιρεία. Άξιογοι επιστημόνες, Έλληνες και ξένοι, αναφέρθηκαν στο έργο του σημαντικού επιγραφολόγου (Chr. Habicht, *Adolf Wilhelm und die attischen Inschriften*, P. Herrmann, *Adolf Wilhelm und die kleinasiatischen Epigraphik*), ενώ παρουσίασαν και τα νέα συμπεράδα της πρόσφατης επιστημονικής έρευνας, δύον αφορά παλαιότερες διένες των μελέτων (Gr. Oliver, *Athens, foreign literature and the grain supply*, K. Lippmaa-Δελμόπουλος, *Peri των επιγραφών νικητών δραματικών αγώνων*, R. Stroud, *Adolf Wilhelm und die Herakleoteprozedur Inscription IG I3 4*, Ιδιαίτερες ενδιαφέροντες ήταν, μεταξύ άλλων, η ομιλία του A. Mattheaios, *Peri τη συνήθειας Αθηνών και Εγεστάτων* (IG IV, 4 = EM 8942). Συμπόσιο παρουσίαστηκαν, τέλος, και διδημοσιεύτες επιγραφές (Γ. Μαλούχου, Τιμητικό αττικό ψήφισμα).

The Minnesota Pylos Project Conference

«New Contributions to Bronze Age & Classical Archaeology» ήταν ο θίτλος του The Minnesota Pylos Project Conference, που πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο της Minnesota από τις 15 έως τις 17 Μαΐου 2001. Από τις ανακαίνιστες των καταδημώμενων έννοιων επιστημόνων που συμμετείχαν στο Συνέδριο, ιδιαιτέρω ενδιαφέροντα παρουσίασαν εκείνους οι Erwin Cook, *Near Eastern Gardens and the Palace of Alkinoos*, την Ann Holland, *A re-examination of the function of Courts 42 and 47 at Pylos: a proposal*, αλλά και της Maria Shaw, *Leveing ashlar walls at Pylos: a proposal*, αλλά και της Maria Shaw, *More connections with Minoan Crete? The case of a complex surface pattern from the Mycenaean Palace at Pylos*. Στο Συνέδριο υπήρξαν και δύο ελληνικές συμμετοχές, της Καλαύντης Καλανέρακου (1990-2000: *A decade of intensive scientific research in the area of Pylos – a view from the inside*) και της Ελένης Κωνσταντινίδην (Small finds from the Palace of Nestor, 1990-1998).

Επιστήμη και κοινωνία

Στις 8 Μαρτίου 2002, στην Αίγλη Ζαππείου (αίθουσα Ζάππα), η Γενική Γραμματεία Ερευνών και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης διοράθηκε – σε συνεργασία με το British Council – περίπειρα με θέμα «Η δημόσια κατανόηση της επιστήμης». Σκοπός της ημέρας ήταν η παρουσίαση – από άλληντες και βρετανούς ειδικούς των σύγχρονων μεδόδων και μηχανισμών διάδοσης των επιστημονικών θεμάτων στο ευρύ κοινό και στους νέους, καθώς και η συζήτηση, η ανταλλαγή εμπειριών και απόψεων δυσκολίας απόφοιτη την ευρύτερη κατανόηση της επιστήμης.

«Η Επιστήμη σα Μέσα Επιμέρωσης» ήταν το θέμα της 1ης ενότητας. Ο δρ. I. Σιώτης, πρόεδρος του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, τόνισε ότι στην Ελλάδα, σε αντίθεση με άλλα ευρωπαϊκά κράτη, δεν υπάρχει ένα «Τεχνολογικό Μουσείο» ως κεντρικό σημείο αναφοράς, γι' αυτό και πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες και η κρατική οικονομική ενίσχυση προς αυτή την κατεύθυνση. Ο δρ. T. Murcott διευθύνθηκε τους καναλιών «Einstein TV», υποστηρίζει ότι τα MME έχουν ως στόχο την ψυχαγωγία και την ενημέρωση του κοινού για τις επιστημονικές εξερεύνεις, αλλά ως πληροφορητή και όχι ως εκπαιδευτή. «Κάθε επιστημονική θεωρία μπορεί να καταρρεφθεί από μια καλύτερη, ώριμη από την περιορισμένη πόρους αναγνώστης ή από την επιμέρους εργασία του περιοδικού Focus», επισήμανε ότι ο σύγχρονος μεσός αναγνώστης έχει χαμηλή κανονιτική συγκέντρωσης. Είναι για «οπτικό» άνθρωπο, γι' αυτό και χρειάζεται ποικιλά στις εικόνες και στα θέματα των περιοδικών, ώστε να κεντρίζεται η περιέργεια του.

Το θέμα της 2ης ενότητας ήταν «Η Επιστήμη και οι Νέοι - Μηχανισμοί Προώθησης». Ο Σαφούλης, διευθύνθηκε την Επιχειρησιακή Τεχνολογίας Ανάπτυξης ΓΤΕΤ, ανέφερε ότι, εκτός από κάποιες μεμονωμένες πρωτοβουλίες ιδιωτών (όπως του Ιδρύματος Γουλανδρή και του Τεχνικού Μουσείου Θεσσαλονίκης), στην Ελλάδα δεν υπάρχουν κρατικοί φορείς με αντικείμενο τη διάσωση της επιστημονικής τεχνολογίας. Λυπτρική διαποτάσσει, αφού «ο πολιτισμός καθές νεότερης καθορίζεται σχετικά ανάπτυξη». Ο Στ. Αντωνιάδης, καθηγητής της Σχολής Βασιλείου Σχολής, μήλισε κυρίως για το έργο «Υδρόπολης», στόχους του οποίου είναι να ενημερώσει για τη δέματα Βαλασσών ερευνών και άλλων σχετικών θεμάτων. Επίσης, αναφέρθηκε στο πρόγραμμα «Λιμενομεδία» (σε CD και DVD), παραγνήτη «εξ ολοκλήρου»-ομάδας αποτελουμένης από οκτώ μαθητές του, τον ίδιο, και άλλους δύο καθηγητές. Με την εργασία τους αυτή αναδεικνύεται ιστορικά-πολιτισμικά και τεχνολογικά στοιχεία από την περιοχή του Λαυρίου. Η B. Siall, γενική επιβεβήτρια στο Τμήμα Εκπαίδευσης του Βρετανικού Οργανισμού για την Πρωτοβάθμια Επιστήμη, ανέλυσε το μέρι τωρα τρέχοντος οργανισμού, ο οποίος άρχισε να δραστηριοποιείται στα τέλη της δεκαετίας του '70-αρχες '80, ως ολογεμέλης εθνελικής οργάνωσης στη πανεπιστημιακή. Σήμερα περιλαμβάνει 25 τμήματα, τα οποία καλύπτουν τις επιστημονικές και την τεχνολογίας, για μικρότερες πληκτές, οι οργανισμοί BAYS και BA, YOUTH ACTIVITIES ή οι οποίοι διοργανώνουν διαγωνισμούς για νέους επιστημόνες και απονέμουν το «Βραβείο του Νεαρού Ερευνητή», για παιδιά 15-18 ετών. Ο Κ. Τάνης, διευθύνθηκε την εκπειρία του Τεχνικού Μουσείου Θεσσαλονίκης, τόνισε ότι η επιστημονική παρούσας και η εξέλιξη του τουρισμού σε βιομηχανία επιβάλλουν την δύναση τεχνολογικών μουσείων, όπως το «Τεχνοπάρκο». Από το 1992 έκτινες στη Θεσσαλονίκη το πρόγραμμα «Η πληροφορική στο Μουσείο», από το Τεχνικό Μουσείο σε συνεργασία με διάφορους εκπαιδευτικούς οργανισμούς. Σήμερα έχουν επεκταθεί οι δραστηριότητες του, με την οργάνωση συνέδριων με θέμα «Αρχαία Ελληνική Τεχνολογία» – στα χρόνια της Γραφής, «Τεχνομάδες», «Μαθητικές κατασκευές», «Τηλε-Εκπαίδευση», τα οποία απευθύνονται σε παιδιά και νέους 12-18 ετών. Τον κύκλο των ομιλιών έλεγχε ο δρ. S. Moço, επιστημονικός διευθύνθηκε τους ημερησίους περιοδικούς «Αθηνά του Βορρά», ο οποίος πιστεύει ότι ο ανθρώπος πειθαρίζει, πάντα σταματεί να μαθαίνει. Πρόκειται για έναν δραστηριοποιητικό οργανισμό, με προγράμματα για όλες τις ηλικίες: «Dynamic Earth», «The Earth in Space» κλπ. Καταλήγοντας, ο δρ. Monio πεινάει καθώς πάντας είναι το έτοιμο τεχνολογικά ιδρύματα πρέπει να κρητηστούνται με μεγαλύτερα κρατικά κονδύλια».

A. B.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Κινήματα του Μοντερνισμού και Βυζαντινή Τέχνη: οι εργασίες του διεθνούς συμποσίου

Το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονής Τέχνης (ΚΜΣΤ), σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο της Νότιας Καλύφραις και τον καθηγητή John Bowlt, πραγματοποίησε στη Μονή Λαζαρίστων διεθνές συμπόσιο με τίτλο «Κινήματα του Μοντερνισμού και Βυζαντινή Τέχνη» (11-16 Μαρτίου 2002). Πρόκειται για το πρώτο συμπόσιο που πραγματοποιήθηκε με τη συνεργασία έξινων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, και αποτελεί την αρχή ενός κύκλου επιπτομικών συναντήσεων που θα πραγματοποιεί το ΚΜΣΤ σε ετήσια βάση. Τις εργασίες του παρακολούθησαν 35 μεταπτυχιακοί φοιτητές από διαφορετικά, αν και συγγενή, γνωστικά πεδία των ανθρωποτικών επιστημάτων, όπως τη Ιστορία της Τέχνης, η Βυζαντινή Τέχνη και Αρχαιολογία, η Μουσειολογία και η Φιλοξούλα. Οι διοργανωτές κατήρτισαν ένα σύνθετο πρόγραμμα δραστηριοτήτων, το οποίο περιλάμβανε επιπτομικές εισηγήσεις, εξέταση και ανάλυση πολλών έργων τέχνης που προέρχονται από τη Σύλλογη Κωστάκη, αλλά και επικεφαλής σε μουσεία, εκθεσακούς χώρους και Βυζαντινή μημεία.

Ο John Bowlt στην εισήγησή του ανέλαβε ζητήματα σχετικά με τη γέννηση και την εξέλιξη των κινημάτων της ρωσικής πρωτοπορίας, ενώ η Nicolette Misier ασχολήθηκε με το συμετέχοντα στον εννοιών της σύνθετος και της κατασκευής στο έργο του Rodchenko και άλλων κονστρουκτιβιστών καλλιτεχνών. Από την ελληνική πλευρά δόθηκε έμφαση στην αναζήτηση των πρωτοποριών και ανανεωτικών στοιχείων της βυζαντινής τέχνης, μετό από μια αναδρομή στους βασικούς σταθμούς της εξέλιξής της από τη Ναύα Χατζηδάκη, ενώ η εισήγηση της Ναυσικάς Πανελήνου εστάστηκε σε μορφολογικά ζητήματα που σχετίζονται με τις έννοιες του χώρου, τη σύνθεσης, του φωτός και του χρώματος στη βυζαντινή τέχνη μέσω από μια ιστορική ανασκόπηση. Επίσης, παρουσιάστηκε ένα επιπτομικό πρόγραμμα από την Ευαγγελία Βαρέλα και φοιτητές του Χημικού Τμήματος του ΑΠΘ για τη χρήση και την παρασκευή των χρωμάτων στην αρχαιότητα και τη βυζαντίνη, και επικεντρώθηκε ο συσχετισμός της χρωματικής κλίμακας της αρχαιότητας με την αντίστοιχη σε έργα καλλιτεχνών της ρωσικής πρωτοπορίας.

Μια από τις σημαντικότερες στηγμές του Συμποσίου ήταν η Εγγύηση στη Σύλλογη Κωστάκη και το αρχεικό της υλικό από το διευθύντη του Μουσείου Μιλτιάδη Παπανικολάου και την κόρη του συλλέκτη Άλκη Κωστάκη. Το πρόγραμμα ολοκλήρωθηκε με την έναρξη στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού από τον Αναστάσιο Αντωνάρη και στην Αγία Σοφία και τον Όροφο Δαιδαλού από τον Αριστοτέλη Μέντζη. Και στους δύο πρεπτώσιμους, οι σύζυγοι του Συμποσίου, να φέρει τους συμμετέχοντες σε επαρχία οι πραγματικά έργα τέχνης και τους μημειακούς χώρους της βυζαντινής τέχνης, ευοδώθηκε.

Το Συμπόσιο πραγματοποιήθηκε μέσα σε ίδιατερα φιλικό και γύρων κλίμα, όπου φοιτητές και καθηγητές είχαν τη δυνατότητα να ανταλλάξουν εκτιμήσεις και μεμπορίες, και να προβληματίσουν από κοινού για τις δυνατότητες αξιοποίησης της Σύλλογης Κωστάκη και του πολιτισμού περιεχομένου της. Αξιοσημείωτες και ίδιατερα σημαντικές είναι δύο από τις αποφάσεις του Συμποσίου. Καταρρήκη, κρίθηκε σκόπιμο ο ανταλλαγές αυτές επιστημόνων και μεταπτυχιακών φοιτητών να γίνονται κατ' έτος, είτε στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό (Los Angeles, Napoli), και να έχουν ως στόχο την ανάπτυξη γύναιμου διαλόγου και προβληματισμού γύρω από ζητήματα που αποσχούλων τη σύγχρονη έρευνα στο χώρο της Ιστορίας της Τέχνης, αλλά και συνδρόμουν στην επιμέδωση μιας συγκεκριμένης μεθοδολογίας με βάση τη διεθνή εμπειρία. Οι συναντήσεις αυτές θα έχουν ως βάση τους άσενα τους μεταπτυχιακούς φοιτητές και τους νέους ερευνητές, δεδομένου ότι αυτοί είναι οι δέκτες του συγχρονού επιστημονικού προβληματισμού. Σημαντική ήταν επίσης η πράτηση που υποβλήθηκε από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές που απραγματοποίησαν από κοινού με τους καθηγητές τους και τους έλλεινους συναδέλφους τους μία έκθεση με τίτλο «Ψωσική Πρωτοπορία και Αμερικανικό Μοντερνισμό», με έργα που θα προέρχονται καταρχήν από τη Σύλλογη Κωστάκη και από εργαστηρικά και αμερικανικά μουσεία. Αυτό προϋποθέτει βέβαια μεγάλη προσπάθεια, συντονισμό και συνεργασία, γιατί είναι αυτονότητα ότι η έκθεση θέμα και μόνο έχει προκλητικό ενδιαφέρον.

Καθηγητής Μιλτιάδης Παπανικολάου Διευθύντης του ΚΜΣΤ

Αναβίωση της μελέτης της αρχαιότητας στην Ελληνική Ιστορία στον διεθνή χώρο

Η Δημητρίδης με θέμα «Αναβίωση της μελέτης της αρχαιότητας ελληνικής Ιστορίας στον διεθνή χώρο», που πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα της Παλαιάς Βουλής στις 4 και 5 Απριλίου 2002, αποκαπούσε στην ίδια ώρα ενός Διευθύντου Ινστιτούτου Αρχαιάς Ελληνικής Ιστορίας στην Ολυμπιακή Γη της Ηλείας, και ήταν μια πρωτόβουλιά της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ηλείας και του νομάρχη Τάκη Δημητρουλόπουλου (επιπτομικός υπεύθυνος: Νίκος Μπραγδάλας). Υπό την αιγιδα της Βουλής των Ελλήνων, με τη συμμετοχή του πολιτικού κόσμου και τη μάκρη συμμετοχή των διευθύντων των ξένων αρχαιολογικών σχολών στην Ελλάδα, αλλά και του ημερήσιου Τύπου, η περιέρχηση γνώρισε μεγάλη επιπτώση.

Εγκριτοί ελληνιστές και ιστορικοί από όλο τον κόσμο (από είκοσι διαφορετικά κράτη της Ευρώπης και της ΗΠΑ) επέβαιναν επί ταπτώς το γνωστό και οξεύ προβλήμα της περιβραστοποίησης των κλασικών οπουδών και της πραγματικής υποχώρησης του αρχαιοελληνικού πνεύματος, ως ιδεολογικού ερεύσματος που σύγχρονοι πολιτισμοί. Οι προτάσεις που διατυπώθηκαν για τη μορφή, το ρόλο, τη λειτουργία κλπ. του πολιτικού Διευθύντου Ινστιτούτου Αρχαιάς Ελληνικής Ιστορίας ήταν πολλές, αλλά θα προσπαθήσουμε, όσο είναι δυνατό, να τα συνοψιστούμε.

Στις αρχές της νέας χιλιετίας, η επαναφορά στο πρόσκροτο του ενδιαφέροντος στην αρχαιότητας οπουδών της Ευρώπης δεν αποτελεί πλέον με αμήχανη ελληνική υπόθεση ή ενα ελληνικό αίτημα αλλά μέρος ενός νέου παγκόσμιου πολιτισμού ρεύματος. Στην εποχή της ενοποίησης της Ευρώπης, επιβάλλεται η συσφίξη των δεσμών μεταξύ των σκόρπιων στοιχείων που αποτελούν τη πολιτεία των γραμμάτων. Η Ιστορία δεν είναι απλό γεγονότα, δεν είναι μάθημα. Είναι ένας μίθος, ένας λογικός μίθος, τον οποίο καθέ καινεί για την αφηγετική και τον ξαναφτεγείται. Ο ρόλος των ιστορικών είναι να ανανεώσουν αυτόν το μίθο στη γενιά των. Επίσης όλοι κομματί της ευρωπαϊκής Ιστορίας. Το Ινστιτούτο μπορεί να καλύπτει την ευρωπαϊκή σκηνή αλλά και τον διετού κόσμο στο συνόλο του. Ο νομάρχης Ηλείας και οι ακαδημαϊκοί που στηρίζουν το ποτιστικό της συντάσσει την αρχαιότητας ελληνική Ιστορία, είναι να αναδειχθεί η αερία του ελληνικού πολιτισμού και των οπουδών ως τρόπου προβληματισμού για την οικοδόμηση της Ευρώπης.

Η μελέτη του αρχαιού ελληνικού κοσμού βρίσκεται στημέρα σε μια φάση επανενεστάσης της προβληματισής της. Είναι σημαντικό για τη μελλοντική εξέλιξη της αρχαιάς Ιστορίας να ενταθεί ο διάλογος και οι προσωπικές επαφές σε παγκόσμιο επίπεδο μεταξύ ακαδημαϊκών, ερευνητών, φοιτητών, καθηγητών μεταξύ εκπαιδευτικών και άλλων όσοι ενδιαφέρονται για την αρχαιά ελληνική Ιστορία. Σήμερα δεν αρκεί οι επιστημονίες να εργάζονται μόνο τους στα πανεπιστήμια τους, στην ερευνητική κέντρα, στον πρωτοποίητο υπολογιστή, και να διλημμουρούν παράλληλα κόσμους που ποτέ δεν συναντήσαν. Τα οφέλη που προκύπτουν από τη συμήτρηση και την πρωτοποίητη επαρχία μεταξύ των επιστημόνων από διάφορα έδη, έχουν ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της ποσότητας και της ποιότητας των εργασιών.

Πρέπει να ενταθεί η πειπτομική περιέργεια και να ενισχυθεί ο δημιουργικός χαρακτήρας της αρχαιότητας, για να προσελκύσουμε την περιήγηση σε θέματα που δεν έχουν προσελκύσει. Το Ινστιτούτο φιλοδοξεί να έχει πολύ καλές εγκαταστάσεις, ελκυστική πρόσφαση, σύγχρονα εργαλεία εργασίας, χώρους για σεμινάρια, διάλεξεις και για προσωπική έργα, που θα επιτρέπουν την ανταλλαγή εμπειριών.

Ο τόπος της Ολυμπίας αποτελεί «ψυχολογικό κίνητρο» η Πελοπόννησος, αντίδοτο της αθηναγετρικής χαρακτήρας των πουδουνών. Το Ινστιτούτο προσέθετε κύρος στην Ηλεία, στην οπισμένη Ελλάδα, στην Ευρώπη ολόκληρη αλλά και σε όλο τον διετού πολιτισμού.

Νικόλαος Γιαγτζής, από την Αμφίσσα στην Ερμόπολη

Από το Δήμο Αμφίσσας και τη Γιάντζειο Επαγγελματική Σχολή διοργανώθηκε συνέδριο, με τίτλο «Νικόλαος Γιαγτζής, από την Αμφίσσα

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

στην Ερμούπολη» και θέματα ιστορικού κυρίως ενδιαφέροντος (Άμφισσα, 30 Νοεμβρίου-2 Δεκεμβρίου 2001).

Ιστορικό κέντρο Βέροιας, προβλήματα-προοπτικές

Αυτό ήταν το θέμα της ημερίδας που οργανώθηκε από το Βιζαντινό Μουσείο Βέροιας από το Σύλλογο Αρχιτεκτόνων Ν. Ημαθίας, σε συνεργασία και με άλλους φορείς (8 Δεκεμβρίου 2001). Την επομένη της ημερίδας, στην οποία παρουσιάστηκαν θέματα κυρίως ιστορικού, αρχαιολογικού και αρχιτεκτονικού-πολεοδομικού ενδιαφέροντος, πραγματοποιήθηκε έναντη στην πόλη της Βέροιας, ενώ στο πλαίσιο των παραλλήλων εκδηλώσεων που διοργάνωνταν οι Φίλοι του Βιζαντινού Μουσείου Βέροιας προβλήθηκε τα ταύτια «Αγέλαστο Πέτρα» και πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια της έκθεσης του ICOMOS «Μνημεία και Τύπος».

Τα κάστρα της Ελλάδας

Στο Εππαπύριο Θεσσαλονίκης διοργανώθηκε –στο πλαίσιο της έκθεσης του ΥΠΠΟΔ «Ωρες Βιζαντίου-Έργα και Ήμερες στο Βιζαντινο-αρχαιολογική συνάντηση με θέμα «Τα κάστρα της Ελλάδας» (14-15 Δεκεμβρίου 2001). Κατά τη διάρκεια της συνάντησης παρουσιάστηκαν οι βιζαντίνες υφασμάτων της Ελλάδας και της Κύπρου. Παράλληλα, λειτουργία στο Εππαπύριο και έκθεση πινακίδων με σχετικό πληροφοριακό υλικό, ενώ πραγματοποιήθηκε και εκδρομή σε τρία κάστρα του Ανδρονίκου Γ' στη Μακεδονία (Γυναικόκαστρον, Σιδηρόκαστρον, Χρυσούπολις).

Συνέδριο για την Αιτωλοακαρνανία

Το Β' Διεθνές Ιστορικό και Αρχαιολογικό Συνέδριο Αιτωλοακαρνανίας πραγματοποιήθηκε από τις 29 έως τις 31 Μαρτίου 2002 στο Αγρίνιο. Τα θέματα, ποικίλα και ενδιαφέροντα, κάλυψαν μια μακρά περίοδο της ιστορίας της περιοχής, από τους προϊστορικούς έως τους νεότερους χρόνους.

Η Επανάσταση του 1821 στην Αττική

Με την εικαρία της συμπλήρωσης 180 ετών από την Εθνική Παγκενεσία, πραγματοποιήθηκε, 19-20 Απριλίου 2002, στην αίθουσα εκδηλώσεων του Δημαρχείου Αχαρνών, επιστημονική διήμερη, με τίτλο «Η Επανάσταση του 1821 στην Αττική». Παράλληλα, λειτουργήστηκε στον ίδιο χώρο έκθεση αντικειμένων σχετικών με το θέμα και τη χρονική αυτή περίοδο. Φιλοδοξία των συνδιοργανωτών (Δήμος Αχαρνών και Επαρχία Στερεοπελλαδίων Μελετών) ήταν να αποτελέσουν οι εκδηλώσεις αυτές προσανατολισμό της τοπικής εθνικής εργατικής για την ενάρεση της Επαναστάσεως στην Αττική (25 Απριλίου). Η επίσημη καθιέρωση της επανάστασης από την πόλη, αποτελεί επίσης βασικό στόχο των οργανώσεων των εκδηλώσων όλα και των φωρών που πρόσφεραν τη συμπαράστασή τους για την πραγματοποίηση τους (Δήμος Αθηναίων και λοιποί δήμοι Αττικής).

Μουσεία σε μνημεία: μία πρόκληση

Με ορμή την εργασία της Διεύθυνσης Ημέρας Μνημείων (18 Απριλίου) και σε συνεργασία με το Ελληνικό Τμήμα των Διεύθυνσης Συμβούλου Μνημείων και Τοποθεσιών (ICOMOS), το Βιζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο δρύγωνας, στις 25 Απριλίου 2002, ημερίδα με τίτλο «Μουσεία σε μνημεῖα: μία πρόκληση». Ανθρώποι των μουσείων, αρχιτεκτόνες και αρχαιολόγοι, ανέπτυξαν, μεσά από θεωρητικές αφετηρίες και εμπειρίες εφαρμογών, τους προβληματισμούς που πρόκυπτουν από τη μετατροπή ιστορικών μνημείων για την εξυπέρτηση σύγχρονων μουσειακών αναγκών.

Μουσείο, Επικοινωνία και Νέες Τεχνολογίες

Το Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου διοργάνωσε επιπλέοντη διημέριδα με θέμα «Μουσείο, Επικοινωνία και Νέες Τεχνολογίες», η οποία πραγματοποιήθηκε στη Μυτιλήνη, από τις 31 Μαΐου ως τις 2 Ιουνίου 2002 (www.aegean.gr/culturaltech/conf.htm). Η διημέριδα εγκαινιάστηκε την κατεύθυνση της Σύγχρονης Μουσειολογίας, που μαζί με άλλες τρεις –την Επι-

τέλεση και τα Πολιτισμικά Δρώμενα, τις Ψηφιακές Οππικοακουστικές Τέχνες και την Επικαινιεύτη Τεχνολογία και Διαπολιτισμική Επικοινωνία– αποτελούν τα ανανεωμένα πρόγραμμα σπουδών που θα προσφέρει το Τμήμα από το επόμενο ακαδημαϊκό έτος, 2002-03. Πλειάδα ειλίκων και έργων ειδικών κλήθηκαν να παρουσιάσουν τις εξελίξεις στις εφαρμογές των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στα μουσεία, αλλά και να συζητήσουν τον τρόπο με τον οποίο οι νέες αυτές τεχνολογίες συμβάλλουν στον επιστημονικό, κοινωνικό, επιπαινευτικό και επικοινωνιακό ρόλο ενός σύγχρονου μουσείου. Ταυτόχρονα με τη δημιουργία των Πρακτικών της διημέριδας στο Διαδίκτυο (www.aegean.gr/culturaltech/conferences_gr.htm) το Τμήμα προβλέψει να προσφέρει από τον εών λόγω δικτυακού τόπου, ένα βήμα παρουσίασης σε σύστημα επιστήμων, ώστε η ίδια μπορεί να δημιουργεί στις εργασίες της σε όλο τον κόσμο. Πληροφορίες: Σοφία Μπακογάνη, τηλ.: 02510-36350, 0932-94479, fax: 02510-36359, e-mail: <sbak@ct.aegean.gr>.

Κατερίνα Χαρατζοπούλου

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Κύπροι και Βενετία. Αρχειακά τεκμήρια

Αυτός ήταν ο τίτλος της διάλεξης της αρχαιολόγου Νίκης Τσελέντη που πραγματοποιήθηκε στην Κυπριακή Εστία στις 18 Απριλίου 2002. Προλόγος η μορφωτική ακόλουθος, ιστορικός-ερευνητήρια Νάσα Παπατόπουλος.

Αθήνα: το όραμα του αρχικού σχεδιασμού και η εικόνα της πόλης σήμερα

Αυτό ήταν το θέμα της διάλεξης του καθ. Α. Παπαγεωργίου-Βενετά, αρχιτεκτόνα πολεοδόμου, που έλαβε χώρα στις 3 Απριλίου 2002, στο Ινστιτούτο Goethe. Ακολούθησε η παρουσίαση του βιβλίου του ομήρου, με τίτλο Αθήνα-ένα όραμα του κλασικισμού (εκδ. Καπόν).

Ο σχεδιασμός της Αθήνας στη δεκαετία του '30 του 19ου αιώνα έπειρε να καλύψει όχι μόνο τις απαιτήσεις μιας σύγχρονης πρωτεύουσας, αλλά και να αξιοποιήσει και την υψηλή πολιτιστική αξία της αρχαίας αρχιτεκτονικής κληρονομίας της πόλης. Η αναγέννηση της Αθήνας έπεινευσε τους δημιουργούς της εποχής εκείνης και μας κλερδόποτε μια ωρηπή πολεοδομική αντιπαράσταση (θεωρητική αλλά και πρακτική) γύρω από το μέλλον της πόλης. Η πολεοδομική άμιλα εξελίξει της Αθήνας απέγει πολύ από τα πρώτα οράματα. Παρ' αυτή, η χαράξη των βασικών αξόνων της πόλης, η ταυτόπτητη της, δηλακτή της με τα μνημεία και την ιστορία της τοπογραφία, έχουν καθοριστεί από τις πρώτες ώρες.

Ο Α. Παπαγεωργίου-Βενετάς έχει επικεντρώσει το ερευνητικό του έργο στην ιστορία της πολεοδομικής εξέλιξης της νεότερης Αθήνας. Το βιβλίο του, αποτέλεσμα έρευνών 30 ετών, μας προσφέρει την ιδιαίτερη ιστορία της νέας πόλης, επιστήμονας σε κάθε επιμέρους πτυχή της.

A.B.

Αρχαίες λατρείες

Στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών –κάθε Τρίτη, από τις 2 Απριλίου έως τις 14 Μαΐου 2002– το κοινό έχει την ευκαρία να παρακολουθήσει, στο πλαίσιο του κυκλού διαδελλών «Λατρείες στην περιφέρεια του αρχαιοίου ελληνικού κόσμου», ενδιαφέρουσες ομιλίες από διακεριτούς και καταζωμένους επιστήμονες.

Οι λατρείες της Μακεδονίας ήταν το θέμα της ομιλίας του διευθυντή του ΚΕΡΑ/ΕΙΕ και αντιπροέδρου του Ιδρύματος καθ. Μιλτίδη Χατζόπουλου. Σταύλες αρχαιολογικά ευρήματα των τελευτών εκατό χρόνων επιβεβαίωνταν την ταύτιση των λατρειών της Μακεδονίας με εκείνες των λαοτών Ελλήνων. Ζευς, Αστράτη, Δημήτρια, Δίνουσα, Ηρακλής, Ασκληπίος, Άδην, Αθηνά, Απόλλων, Αρτεμίς, Δημήτρια, Δίνουσα, Ηρακλής, Ασκληπίος, είναι οι ονόματα αναφέρονται συγκέντρως στις επιγραφές αλλά και σε άλλα γραπτά μνημεία της Μακεδονίας. Πρωταρχική θέση σ' αυτό το Πάνθεον κατέχει η «Θείη Τρία». Ζευς-Ηρακλής-Ασκληπίος. Πρόκειται για την τριάδα που ενσάρκωνταν

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

τρίπυτο Εξουμιά. Ανδρεία Ευελία-Ευημερία. Δίπλα σ' αυτήν την τρίπτα των «πολιτικών θεοτήτων» προστίθεται μια μεγάλη γυναικεία θεότητα με δύο υποστάσεις, μητρική και παρθενική πρόκειται άλλοτε για ένα πρόσωπο («Μήτηρ Θεούν») και άλλοτε για ζευγός μητρα-κόρης (Δήμητρα και Περσεφόνη). Μαζί τους συγχρ. λατρεύεται και μια αρσενική θεότητα, ο Δίνουσος, για να συμπληρώθει έτσι και πάλι μια «Θειά Τρίαδα». Ευημερία από τις πολείς Αιγέας, Πέλλας, Δίον και Λιττή, αλλά και από άλλες περιοχές της Ελλάδας (Αθήνα, Βοιωτία, Σάπτη, Κρήτη). Ουδέποτα με την ιδιαιτερό διάδοσην λατρεία της «Μεγάλης Μήτρας», η οποία συνδέεται με τελετές μετάβασης από την παιδική στην ερημβική ηλικία και από την ερημβία στην ενηλική άνδρων και γυναικών.

Εξάλλου, πριν από μερικά χρόνια, μια αρχαιολογική ανακάλυψη στη Βέροια έφερε στα φωνα στοιχεία για τις λατρεύσεις συνθήματος που συνδέονται με τις θεότητες Δήμητρα, Κόρη και Δίνουσο, στον οποίο μάλιστα αποδίδονται τα επίθετα Αγρίας, Ερικρυπτός, Ψευδάνωρ. Άγριος ως θεός όχι των πολέων αλλά της φύσεως, των αγρών. Ερικρυπτός, επιδεινός ο Ζευς, για να τον σώσει από την Ήρα, τον κρίμει στην αγκαλιά της Ιηδώς, της «Κόκκινη Θεάς». Επισ. από τον Ερικρυπτό, της άκρων κρυφού θεού Δίνουσο (παιδί) έχουμε τη μετάβαση στον Ψευδάνωρο, τον φευγόντα (έρημό)». Η συνέπεια δύος Δινύουσο-Περσεφόνης είναι ουαστικότητα, αφού, σύμφωνα με την Ορφική Θεογονία, ο Δίνουσος είναι γιας του Διός και της Περσεφόνης, τον οποίο καταστάραξαν οι Τίτανες, για να κατακεραυνωθούν με τη σειρά τους από τον Δία (θάνατος). Από την ανέταρη θύμας καρδιά του, η Σεμέλη γέννησε αντέρου Δίνουσο (αναγνωριστότατο). Εποι. έχουμε τον Δίνουσο και την Περσεφόνη να προϊστάνται με μία άλλη μετάβαση, τη σημαντικότερη όλων, τη μετάβαση στη Ζωή στο Ναύπλιο και αντιτρόφως:

Στις 9 Απριλίου ομήλητης ήταν ο Walter Burkert, ομότιμος καθηγητής Κλασικών Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης, γνωστός ελληνιστής και από τους πόλεις εδικούσση στη μελέτη των αρχαίων ελληνικών θρησκειών. Ως θέμα της ομιλίας του επέλεξε *Τα Μυστήρια της Σαμοθράκης*. Το νησί στον οποίον συναντήθηκαν οι θεοί με τους θυντούς αρχικά ονομάζονταν Δαρδανία ή Ελεκτροί, αφού, σύμφωνα με έναν μύθο, πρώτος κάποιος του ήταν ο βασιλιάς της Αρκαδίας Δάρδανος, γιος του Διός και της Ήλεκτρας.

Ανασκόφει - από το 1860 ώστε και σήμερα - αποκαλύπτουν στη βόρεια πλευρά του νησιού τα ερείπια της πόλης, το ιερό των Καβερίων, τεσσάρες πύλες ενός κυκλωπίου τείχους, το περίφραγμα αγάλμα της «Νίκης της Σαμοθράκης», καβύς και τη «Ροτόντα της Αρούντος». Πρόκειται για κτίριο των 280 Χ. χωρίς παράδυσα και με μια μόνο εισόδου, τη χρησιτότατην του οποίου κανείς δεν γνωρίζει.

Στη Σαμοθράκη εμφανίστηκε για πρώτη φορά η λατρεία των Καβερίων, η οποία στη συνέχεια καθεύδρυσε και σε πολλές άλλες περιοχές της Ελλάδας. Πρόκειται για την «μυστηριώδη θεότητας» της αρχαιότητας, αφού, από την εποχή των Πελαογών έως και σήμερα υπάρχουν πολλές αλληλοσχύλουμενές θεωρίες για την προέλευση, τον αριθμό, την ονομασία και τη λατρεία τους. Σε επιγραφή μεταποίησης από τον A. Conze το 1860 - ο Καβεροί αποκαλούνται «μεγάλοι θεοί, θεοί ισχυροί», και συνδέονται με τον Υπερίωνα, τον Ιαπετό και τον Κρόνο, δηλαδή με τρεις τους Τίτανες. Ο Μνασός (2ος αι. π.Χ.) υποστήριξε πως ήταν τέσσερις: Αξείρος - Ανθέρεας, Αδέρκορος - Καζίλος. Οι δύο πρώτοι ήταν θηλυκές θεότητες και ταυτίζονταν από τους αρχαιούς με τη Δήμητρα και την Περσεφόνη, ενώ οι δύο επόμενες αρσενικές θεότητες ταυτίζονταν με τον Αθηνά-Πλουτώνα και τον Ερμή αντιτούχα. Ο Καβερός θεωρούνταν προστάτες των τεχνών και προσωποποίηση της πόλης για την αθανασία της ψυχής.

Ο Διοδώρος ο Σικελώπτης βεβαώνει πως δύο είχαν μιηθεί στα Καβερία Μυστήρια μπορούσαν να μηθύσουν άνδρες, γυναικες και παιδιά όλων των ενικοτήτων, ελεύθεροι και δικαιάστεροι. Σ' αυτά τα μυστήρια, κατό τον Ιμβρίλο, είχε μιηθεί και ο Πυμάρχος, ενώ στις λατρευτικές τελετές της Σαμοθράκης συναντήθηκαν και έμαιεν ο Φίλωπος Β' ο Μακεδών με την Ολυμπιάδα, μετέπειτα συγχρ.

Στα Καβερία Μυστήρια μπορούσαν να μηθύσουν άνδρες, γυναικες και παιδιά όλων των ενικοτήτων, ελεύθεροι και δικαιάστεροι, με αποκλειστική δική τους επιλογή, γεγονός που αφορούσε παραπέμπει στο «πνεύμα της χριστιανισμού». Από επιγραφές που βρέθηκαν στη Σαμοθράκη μαθαίνουμε ότι της θεμότερες μέρες του χρόνου (τέλη Ιουνίου-αρχές Αυγούστου) πραγματοποιούνταν, προς τιμή των Μεγάλων Θεών, λατρευτικές τελετές, που διαρκούσαν ενέντα συνολικά ημέρες. Το χρονικό εκείνο διάστημα διήθηναν όλα τα φύτα του νη-

σιού, έως ότου έρθει με πλοϊο το καινούριο «ερό φως του Απόλλωνα» από τη Δήλο. Πρόκειται για μια ακόμη αντιποσύχια με το «αναστόμισμα φωνής» του χριστιανισμού. Μετά την εξαγνιστική διαδικασία της ψυχής κάθαρσης - αντίστοιχη με την εξεμολόγηση του χριστιανισμού - ακολουθούσαν διάφορες νυχτερινές δοκιμασίες του υπουργού. Μητήσεις γίνονταν όλο το χρόνο και οι βαθμίδες των μυστών ήταν δύο: οι απλοί και οι ευαερεῖς μύστες. Όλοι οι μητήρες και οι ερεις φορούσαν σιδερένια μαγνητικά δαχτυλίδια. Το μυστικό του συμβόλαιου τους και της επιλογής του μετάλλου δεν έχει έως και σήμερα αποκαλυφθεί, στις δεν έχουν αποκαλυφθεί και τα αλτίθινα ονόματα των Καβερίων.

Η λατρεία των Καβερίων σχετίζοταν με τη φωτιά και το σκοτάδι του Αέρα, καθώς και με τη γένεση του ανθρώπου. Οι πληροφορίες που έχουμε σχετικά με τη λατρεία αυτή είναι συγκεκριμένες και ελαπτικές, γι' αυτό και τα Καβερίωνα θεωρούνται και είναι τα «μυστήρια» από ότια τα αρχαία ελληνικά Μυστήρια.

Από τον καθηγητή και έφερο του Κυπριακού Μουσείου Βάσο Καραγώγγη διδάχτη - στις 23 Απριλίου 2002- διάλεξε με θέμα *Η γένεση της λατρείας της Αφροδίτης στην Κύπρο*. Η ομιλία του αιχμάλωτισε το αρκοπλατήριο του, ενώ η ίδιαιτερη ενδιαφέροντα ήταν και η προβλητική διαπραγμάτευση με πολλά - από τα εκαποντάδες - ταφικά και άλλα αρχαίολογικά ευρήματα - ειδικά, αναθημάτα, επιγραφές - αφεωρέαντα στη «Μεγάλη Θεά» της Κύπρου, αρκετά από τα οποία βρίσκονται και σε ξένα μουσεία.

Η Αφροδίτη, μια από τις θεότητες του ελληνικού Πανθέου, ήταν η πρωτοποιητή της ομορφιάς, του έρωτα και της γονιμότητας, αλλά και της ζωής και του θανάτου. Για τη γέννηση της υπάρχουν πολλές δοξασίες. Σύμφωνα με μια παράδοση, ήταν κόρη του Διού και της Διώνυσου. Κατά τον Ησιόδο δώμα, ήταν «αφρογεννημένη» και «αναδύομενη» στις ακτές της Κύπρου. Η γέννηση της έθεσε τέλος στην αναρχία και στις γεννητικές τεράπτων και αποτελεσματεύοντας την απαρχή της χώρας της ζωής και της γονιμότητας. Από τον Διονύσιο σονομάτισκη «Αφροδίτη Κύπρια», δεδουλεύοντας ότι αρχικά λατρευόταν ως «Υπεράπτη Θεά», δέσποινας ή «Κυρά», στη μεγαλόντη Κύπρο, απ' όπου η λατρεία της πέρασε κατόπιν στην Κύπρη, στην Πελοπόννησο και τη λοιπή Ελλάδα. Μια άλλη δοξασία τη θέλησε κόρη του Ουρανού και της Ήμερας. Ως οι τούτοι την αποκαλούσαν «Ουρανία Αφροδίτη» και τη λατρεύαν στα βουνά με «Θέα του Φωτός».

Σε πολλές πόλεις της Ελλάδος την αποκαλούσαν «Αδωνία», λόγω του ερωτικού της δεσμού με τον Διωνυσό, με τον οποίο συλλατρεύαν. Προς τιμή τους τελούσαν μάλιστα τα «Αδωνεία» μυστήρια. Σε άλλες πόλεις περιοχές την ταυτίζονταν με την Αστάρη, φοινική της γονιμότητας, των ερωτών και του γάμου. Στην Πάφο της Κύπρου υπάρχουν ονομαστά ναοί αφεωρέαντα στην Αστάρη και στην «Πάνθοντα Αφροδίτη». Σ' αυτούς τους ναούς οι ιερείς ήταν προστόλια των εταίρων και μητέρα της Ήμέρας.

Η λατρεία της Αφροδίτης έγινε διάρκεια μεγαλύτερη των τριών χλιδών την. Οι προδρόμοι μάλιστα για τη θεά ενέπνευσαν μεγάλους καλλιτέχνες της αρχαίας Ελλάδας, αλλά και των μεταγενεστέρων χρόνων, και χώρισαν στην ανθρωπότητα αριστουργήματα που βαμμάρισαν ανά τους αιώνες.

A. B.

ΒΙΒΛΙΑ

Νίσυρος, Ιστορία και Αρχιτεκτονική

Ριχάρδος Οικονομάκης

εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 2001

πουσιά φυσικών πηγών πόσιμου νερού, καθώς και στη συχνές δονήσεις της γης της, απόρροις της πρωτεινεγενούς της φύσης. Η γοτεία των παραδοσιακών οικισμών της διατηρήθηκε κατά κύριο λόγο, επειδή –μέχρι πρόσφατα τουλάχιστον– ήταν δύσκολο να μεταφερθούν στο νησί σύγχρονα κατασκευαστικά υλικά, αλλά και επειδή συνέχια αιδενόνταν οι εμπλεκόμενοι στην κατασκευαστική διάδικταια, ντόπιοι και ξένοι, που συνειδητοποιούσαν τα καταστροφικά αποτελέσματα που είχε η υιοθέτηση της «κατεπιμένης» μοντέρνας αρχιτεκτονικής στην πολεοδομία και τη γενικότερη οικιστική αισθητική. Το βιβλίο αυτό καθοδηγεί τον αναγνώστη στη σημαντική ιστορία του νησιού, αποκαλύπτοντάς του πολυαριθμήσιους νέους τόπους και στοιχεία, εξετάζει την αρχιτεκτονική της Νίσυρου, στον οποίο ανήκουν οι φωτογραφίες της σε λόγο έκδοσης, ειδικεύεται σε ελληνικά θέματα. Το βιβλίο κυκλοφορεί στα ελληνικά και στα αγγλικά και περιλαμβάνει 379 έγχρωμες φωτογραφίες, 191 αστροφάσματα και 23 σχέδια.

Ο συγγραφέας Ρίχαρδος Οικονομάκης έχει εργαστεί ως αρχιτέκτονας στην Ευρώπη και της ΗΠΑ, ενώ ο φωτογράφος από τη Χαρτέτη της Ολλανδίας Cornelis de Vries, στον οποίο ανήκουν οι φωτογραφίες της σε λόγο έκδοσης, ειδικεύεται σε ελληνικά θέματα. Το βιβλίο κυκλοφορεί στα ελληνικά και στα αγγλικά και περιλαμβάνει 379 έγχρωμες φωτογραφίες, 191 αστροφάσματα και 23 σχέδια.

Italy and Cyprus in Antiquity, 1500-450 B.C.

Larissa Bonfante, Vassos Karageorghis
ekd. Ιερά Μητρός Κ. και Λ. Σεβέρη, Λευκωσία 2001

Στο βιβλίο αυτό εξετάζονται οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ Κύπρου και Ιταλίας από τη μικναϊκή εποχή έως την κλασική περίοδο.

Η αρχαία πόλη στην Αθήνα και στη Ρώμη

Πίτερ Κόνολι, Χάραλ Ντοτζ
ekd. Πατάκης, Αθήνα 2002

Άλλο ένα βιβλίο για την καθημερινή ζήτη στην Αθήνα και στη Ρώμη, εκλαϊκεύτικο και προστό σε όλους, που ξεχωρίζει όμως για την πλούσια και τεκμηριωμένη εικονογράφηση του, σημαντικό συμπλήρωμα στις πληροφορίες που μας δίνει το κείμενο.

Athen im 4. Jahrhundert v. Chr. Eine Stadt verändert ihr Gesicht. Archäologisch-kulturgeschichtliche Betrachtungen

Heiner Knell
ekd. Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 2000

Η μονογραφία αυτή ασχολείται με την «αλλαγή του προσώπου» της πόλης των Αθηνών και τη μεταρρύθμιση που από υπερδύναμη σε μεταρρυθμική θέση ανέμενε στις ελληνικές πόλεις του 5ου αιώνα π.Χ. σε σημαντικό πολιτιστική ιστορία της πόλης, χρηματοποιώντας ένα συνεκμερές χρονολογικό πλαίσιο, από το που ο Πειλοπονησιακού πόλεμου, που σήμανε την παρακμή της Αθήνας σε στρατιωτικό αλλά και πολιτικό επίπεδο, μέχρι και την οριστική απώλεια της αυτονομίας της –ως αποτέλεσμα της ακμής του μακεδονικού βασιλείου– το 317 π.Χ. Χαρακτηριστικό στοιχείο, όπως η αλλαγή στον αρχετυπικό σχεδιασμό της πόλης και οι νέες προτεραιότητες σαν αρχεφόρη την κατασκευή των δημιόσιων κτιρίων, αναφέρονται εδώ ως αδιαμόρφωτη μάρτυρες της πολιτισμικής αλλαγής. Εξάλλου, ο συγγραφέας εστιάζει αλλά και βασιζεται στα σχετικά με τον πολιτισμό προγράμματα που έθεσαν σε εφαρμογή ο Εύσολος και ο Λουκούργος στην Αθήνα, διότι αυτά αναλύονται σε πρόσφατη μελέτη της B. Hintzen-Bohlen.

Ως μία συνολική παρουσίαση της πολιτισμικής ιστορίας της Αθήνας, με ιδιαίτερη έμφαση στην τέχνη –κυρίως τη γλυπτική και την αρχετυπική, και λιγότερο στην κινητή ευρήματα των ανασκαφών που έχουν διενεργηθεί στις σχετικές με το θέμα περιορίσεις, η μελέτη του Knell θα μπορούσε να θεωρηθεί πραγματικά επιτυχημένη. Το βιβλίο αυτό αποτελεί σίγουρα ένα χρήσιμο εργαλείο –αν και όχι βιβλίο αναφοράς για την Αθήνα του 4ου αιώνα π.Χ.– δύο μόνο για τον απλό αναγνώστη αλλά και για το φοιτητή που επιθυμεί να

μυηθεί στη μελέτη της περιόδου. Τέλος, θα μπορούσε κάλιστα να θεωρηθεί ως ένας πρώτος σταθμός στην πορεία των μελετητών προς τα εξειδικευμένα πεδία του οντικού περιορότας τους για τη συγκεκριμένη περίοδο.

Βυζαντινή Ιστορία

Αικατερίνη Χριστοφίλοπούλου
ekd. Βάνας, Αθήνα 2000

Ο Γ1 τόμος της Βυζαντινής Ιστορίας αναφέρεται στην περίοδο της δυναστείας των Κομνητών και των Αγγελών και στην άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους (1204). Ωραία γράμμένο και με τη βοήθεια πηγών, το κείμενο ρέει ευχάριστα, προσφέροντας χρήστης και επικοδιμητικές πληροφορίες στον αναγνώστη.

Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου Γαλατάκη

Βορείου Ευβοίας

Βασίλης Δούκουρης

ekd. ΙΜΑΝΤ, Λίμνη Ευβοίας 2001

Το ποντικό αυτό της θεολόγου καθηγητή Β. Δούκουρη είναι η πλήρης ιστορία και περιγραφή της ιεράς Μονής Αγίου Νικολάου Γαλατάκη. Ο συγγραφέας μελετεί το αρχείο της Μονής, για να ανασυνθέσει από δημητρίες, γραπτά μνημεία και αρχετυπικές παρατηρήσεις την ιστορική της και να το παρουσιάσει σε μια εργασία πρωτότυπη, δεδουλεύοντα μαλιστα στη είναι ο μόνος που ασχολείται με τη συγκεκριμένη Μονή.

Παλινόδια για τη Μονή Δαφνίου

Αγάπη Καρακατσάνη

ekd. Αγρά, Αθήνα 2001

Στη σειρά «Διάρκης Ημέρα» εκδόθηκε η μικρή αλλά περιεκτική αυτή εργασία. Μας ξεναγεί στη Μονή Δαφνίου, της οποίας μας δίνει ένα σύνολο ιστορικό. Η πλούσια αστροφάσμη εικονογράφηση του βιβλίου στηρίζει την πρόσταση χρονολόγησης της Μονής στα μέσα του 10ου αιώνα.

Η Ομρική Ζάκυνθος

Βαγγέλης Παντζής

ekd. Περίπολος, Αθήνα 2002

Με υπότιτλο Οι «ερες» Έχινες και το μυστήριο του χαρμένου Δουλιχίου, ο συγγραφέας μας ταξιδεύει, περιδιαβάνοντας, αμφιστηνάς και αναγνωρίζοντας τους τόπους. Ως την ανάλυση που περιλαμβάνεται στο βιβλίο «προκύπτει με σαφήνεια μια πολιτογεωγραφική εικόνα εντελώς διαφορετική απ’ αυτήν που μας κληροδότησε την ιστορική αρχαιότητα», καθώς και απ’ οποιαδήποτε εκδοχή της ομρικής γεωγραφίας του Ιονίου που είχε μέχρι τούδε προταθεί (...). Το γεμάτο σπάτια και χλόη Δουλιχίου του Ομηρου, νότια της Ιθαγείας και «αγνάντι πάνω Ηλεία», ήταν η μεταγενέστερη Ζάκυνθος. (...). Αντίτετα σε αυτά τις πάνω προταθείσεις θεωρίες, που αδυνατούν να συνιάσσουν χωρίς αντιφάσεις και αποκλεισμούς όλες τις ομρικές αναφορές, τούτη η τοποθέτηση φέρνει σε απολύτη σημφωνία όλα τα σχετικά εδώφια Ιαλίδας και Οδυσσείας».

...Έγραψαν για την Ακρόπολη, 1850-1950

υπλογικό έργο

ekd. Ενωση Φίλων της Ακρόπολεως, Αθήνα 2002

Στο μικρό αυτό βιβλίο περιλαμβένεται η έκφραση θαυμασμού προσωπικοτήτων των νεότερων χρόνων που επισκέφθηκαν την Ακρόπολη, καθώς και σχέδια του Ιερού Βράχου και των μνημείων του που φιλοτέχνησε στην περιοχή του Λε Corbusier. Σε εμάς που ζούμε οι ένοιας επισκέπτες της Αθήνας, και αισθάνομαστε ακόμη μεγαλύτερη την ευθύνη μας απέναντι στα μνημεία αυτά.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Manufacture and Measurement

επιμ. Anna Michailidou

εκδ. Research Centre for Greek and Roman Antiquity - National
Hellenic Research Foundation, Αθήνα 2001

Στη σειρά «Μελετήματα», με επιμέλεια της Άννας Μιχαηλίδη, εκδόθηκε συλλογικό τόμο, με γενικό θέμα «Manufacture and Measurement, Counting, Measuring and Recording Craft Items in Early Aegean Societies». Στο πρώτο μέρος εξετάζεται το θέμα «Λογοτεχνίας και μετρώντας στην Προϊστορία» (*Counting and Measuring in Prehistory*) με εισαγωγή της επιμελήτριας, παρουσιάζονται τρεις μελέτες (Chr. Marangou, A. Karavala, A. Michailidou). Στο δεύτερο μέρος αναλύεται το θέμα «Καταγραφόντας προϊόντα της τεχνολογίας» (A. Michailidou, A. Daliassis, K. Voutsas, T. Tsachili, A. Sarpaki, K. Trantafyllou), Πίνακες και ευρετήρια κανονικού ευχρήστη τον τόμο αυτόν, που προσφέρει πρωτότυπες μελέτες για τον προϊστορικό πολιτισμό.

Το πάθος για τα άστρα το 17ο αιώνα.

Από την αστρολογία στην αστρονομία

Michelin Grenet

εκδ. Παπαδήμας, Αθήνα 2001

Το βιβλίο αυτό, σε μετάφραση του Σταύρου Βλωντάκη, αναφέρεται σε μια σημαντική στιγμή της ιστορίας της δυτικής σκέψης, περιγράφοντας την πέρασμα από τη μαγική στην ορθολογική σκέψη και προβάλλοντας τη μεταβατική περίοδο ανάμεσα στο βασιλείο της αστρολογίας και εκείνο της αστρονομίας. Η συγγραφέας περιγράφει με τρόπο γλυφαρύ την αργή αυτή πορεία και υγραφίζει με ταλέντο την πίνακα ενός κόμβου όπου τα πρωτότυπα του Ουρανού και του Ζώμαντος μπαίνουν μεγαλόπερτα στην ποιηση, το θέατρο, τις Κολές Τέχνες.

Οι Έλληνες. Εικόνες του εαυτού και των άλλων

Paul Cartledge

εκδ. Αλεξανδρέα, Αθήνα 2002

Οι αρχαίοι Έλληνες, όπως έβλεπαν οι ίδιοι τον εαυτό τους και όχι όπως μάθαμε να τους αντιτείπουνες εμεις, ήταν Έλληνες –άρριψ, πολίτης, ελεύθερος, θεντρός– απενάντι στους άλλους, δηλαδή τις γυναικείς, τους ένοντες, τους δύολους, τους θεούς. Πολὺ καλή η μετάφραση, από τον Π. Μπουρλάκη, ενός βιβλίου που μας δείχνει πώς πρέπει να διαβάζουμε τα αρχαία κείμενα.

Βυζαντινά και αραβικά ιστοφόρα πλοία (7ος-13ος αι.)

εκδ. Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών-Αγραίου, Αθήνα/Οινουσσές 2001

Στο βιβλίο αυτό περιλαμβάνονται εικονικά μοιασμάτων ιστοριών βυζαντινών και αραβικών πλοίων που κατασκευάστηκαν από επιτελείο ειδικών επιστημόνων, καθώς και αραβικά και βυζαντινά κείμενα που αναφέρονται στην ναυσιπλοΐα, με μεταφράσεις στα ελληνικά και αγγλικά.

Ιερή Προϊστορία της Ελλάδος

Nikolaos B. Litsas

εκδ. Εσπερίδων, Αθήνα 2002

Στην *Ιερή Προϊστορία* της Ελλάδος εξετάζονται και εξηγούνται –με βάση τη Φυσική (διατροφικοί αποκειμενοί), την Ανθρωπολογία (κανθαλισμοί), την Αρχαιολογία (προϊστορική πήλινη ανθρωπόμορφη ειδώλια), την αρχαιοελληνική Γραμματεία (γενεαλογία των θεων), τη Γεωλογία και τη συγκριτική μελέτη μύθων, ήρωων και εθίμων από όλο το κόσμο, από την αρχαιότητα έως τη σύγχρονη εποχή– φαινόμενα που θεωρούσταν δυνατόντα να οκαντάντη. Ο συγγραφέας μας δείχνει πώς η συνέχεια είναι οδιόπεπτη, πώς η ανθρωπιτή φύση προσέρχεται η ίδια και πώς το «ανόλιτο» δεν υπάρχει. Μέσα από την επαναλαμβανόμενη ιστορία αντιλόπων γνώσεων που μας βοηθούν στο επόμενο βήμα, ενώ βγονται και θέματα που, μέχρι τώρα, μόνο στην επιστημονική φαντασία έβρισκαν θέση. Το άριτο εικονογραφικό υλικό που προστηρίζει θαυμάσια το κείμενο, και τη πλουσία βιβλιογραφική

τεκμηρίωση δίνει στον αναγνώστη τη δυνατότητα να προχωρήσει και πιο πέρα την έρευνα. Η *Ιερή Προϊστορία* της Ελλάδος είναι ένα συναρπαστικό ανάγνωσμα που γοητεύει, έφεντάζει και προβληματίζει, τόσο τον σκεπτικιστή σας και τον έτοιμο να δεχτεί μια απόψη έξω από τα κοινώς παραδεδημένα αναγνώστη.

Η καρδιοβόρος αγωνία της κάλπης

Νάστη Μπαλάτα

εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 2001

Με υπότιτλο *Τύπος και βουλευτικές εκλογές την εποχή του Χαριλάου Τρικούπη 1881-1895*, το βιβλίο αυτό, πρωτότυπο όχι μόνο ως προς τον τίτλο του αλλά και ως προς το αντικείμενο του, παρουσιάζει τα εκλογικά ήδη κατ την καθημερινότητα των έξι εκλογικών αναμετρήσεων της περιόδου 1881-1895, σταν στην έξουσία εναλλάσσονται το τρικούπικο και το δηλιγαννικό κόμμα. Η συγγραφέας ανασύρει από τις εφημερίδες τις εποχής εκλογικές πρακτικές, συμπεριφορές και πολιτική ήδη, συνήθησαν και σύμβολα, και καταδέινει με γλυφαρό τρόπο πολύτιμες πληροφορίες και παραπτήσεις για την αλληλεπίδραση του Τύπου και των πολιτικών ήδων. Με σκοπό όχι μόνο να διασωθεί αλλά και να μεταφέρει στον αναγνώστη απόφοιτο από το κοινάτι της ιστορίας του τόπου, αλλά και κάπι από την Ελληνίτη, τον ενθουσιασμό και το πάθος του ερευνητή του Τύπου, η συγγραφέας δεν διατάζει να διανισθεί τον επιστημονικό της λόγο με πλήθος λέξεις, φράσεις και αποσπάματα από την Ακρόπολη, την Πρωτεία, τους Καιρούς και άλλες εφημερίδες της εποχής. Εποι ο αναγνώστης έρχεται σε επαφή με ένα ευχάριστο ανάγνωσμα, ενώ γνωρίζει παραλλήλα το λεδύλιο και το ύφος της εκλογολογίας και της πολιτικής αρθρογραφίας του περασμένου αιώνα. Το βιβλίο προλογίζει ο Ηλίας Νικολακόπουλος.

Πελαγία Τσινάρη

Τιμιά Ιωάννου Τριανταφυλλόπουλου

ουλλογικό έργο

εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2000

«Διάκαλον» της ιστορίας του Δικαίου, ο Ιωάννης Τριανταφυλλόπουλος τιμήθηκε από τους πολλούς και σημαντικούς μαθητές και συναδέλφους του, με την έκδοση τόμου, στον οποίο 40 κείμενα γραμμένα από ιδιαίτερους επιπτυχιούς, Έλληνες και ξένους, καλύπτουν πολλά και ποικιλά θέματα της ιστορίας του Δικαίου.

Η Αθήνα μέσα από τις καρτ ποστάλ του παρελθόντος

Γιώργος Ιωάννου

εκδ. Σιδύρειος, Αθήνα 2002

Ενα λεύκωμα που σας καίνε να ονειρεύεσαι, όταν κοιτάζεις, για παράδειγμα, το δάσος της πλατείας Συντάγματος, αλλά και να απελπίζεις μέλιτσαντας από τους πολλούς και σημαντικούς μαθητές και συναδέλφους του, με την έκδοση τόμου, στον οποίο 40 κείμενα γραμμένα από ιδιαίτερους επιπτυχιούς, Έλληνες και ξένους, καλύπτουν πολλά και ποικιλά θέματα της ιστορίας του Δικαίου.

Μακεδονία

οδηγός

εκδ. Μούσες, Αθήνα 2000

Στην *Ιερή Προϊστορία* της Ελλάδος εξετάζονται και εξηγούνται –με βάση τη Φυσική (διατροφικοί αποκειμενοί), την Ανθρωπολογία (κανθαλισμοί), την Αρχαιολογία (προϊστορική πήλινη ανθρωπόμορφη ειδώλια), την αρχαιοελληνική Γραμματεία (γενεαλογία των θεων), τη Γεωλογία και τη συγκριτική μελέτη μύθων, ήρωων και εθίμων από όλο το κόσμο, από την αρχαιότητα έως τη σύγχρονη εποχή– φαινόμενα που θεωρούσταν δυνατόντα να οκαντάντη. Ο συγγραφέας μας δείχνει πώς η συνέχεια είναι οδιόπεπτη, πώς η ανθρωπιτή φύση προσέρχεται η ίδια και πώς το «ανόλιτο» δεν υπάρχει. Μέσα από την επαναλαμβανόμενη ιστορία αντιλόπων γνώσεων που μας βοηθούν στο επόμενο βήμα, ενώ βγονται και θέματα που, μέχρι τώρα, μόνο στην επιστημονική φαντασία έβρισκαν θέση. Το άριτο εικονογραφικό υλικό που προστηρίζει θαυμάσια το κείμενο, και τη πλουσία βιβλιογραφική

ραισάτες των αρχαίων μημείων του δινούν τη δυνατότητα να συγκρίνεται τη σημερινή τους εικόνα με την αρχική τους μορφή.

Επίτομο Γεωγραφικό Λεξικό της Ελλάδος Μιχαήλ Σταματελάτος, Φωτεινή Βάμβα-Σταματελάτου εκδ. Ερμής, Αθήνα 2001

Πρόκειται για ένα πολύτιμο εργαλείο, ένα προσεγγέμενο και εξαιρετικά συνημερωμένο βοήθημα, που παρουσιάζει την Ελλάδα κατακερματισμένη στα στοιχεία που τη συγκροτούν: γεωγραφικό, πληθυσμιακό και ιστορικό. Περίπου 29.000 λήμματα αναφέρονται σε χαρακτηριστικά του φυσικού αναγύρου (ακρωτήρια, κόλποις, ποτάμια, λίμνες, βουνά, φαράγγια κ.λπ.), νομούς και οικισμούς, αρχαίες πόλεις και ιερά, ακούμη και μοναστήρια και σκηνές. Οι βασικοί γεωγραφικές πληροφορίες του Λεξικού προέρχονται από τις εκδόσεις και τους γεωγραφικούς χάρτες της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, τη Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας και της Υδρογραφικής Υπηρεσίας Στρατού, ενώ κάποια από τα στοιχεία που έχουν χρησιμοποιηθεί στη σύνταξη των λημμάτων προέρχονται από τη Μεγάλη Εγκυκλοπαδία του «Πύρωσ» (εκδ. 1926-1934).

Λεξικό αναπτυγμένων εννοιών

Χαράλαμπος Μπάτας
εκδ. Παπαδήμη, Αθήνα 2001

Στο πρώτοτυπο αυτό λεξικό παρουσιάζονται, αναλύονται και αξιολογούνται περισσότερες από εξακούστες έννοιες, πολλές από τις οποίες είναι επικαρπες και με ευρεία χρήση στην καθημερινή μας γλώσσα. Στόχος του οι συμβάλλει στην αρτιότερη εννοιολογική κατάρτιση του συγχρόνου ανθρώπου, ιδιαίτερα των νέων, να επεκτείνει τις άρια της γλώσσας και άρα του κόσμου του και να αξιογνωτεί την ικανότητά του στο να αρθρώνει και να κατανοεί έναν λόγο σε βάθος, κατά πολὺ ανωτέρω και μεστό σε ομορφιά και σε δύναμη από τον συνηθισμένο και εν πολλοῖς υποβαθμισμένο επικοινωνιακό και στεγνό λόγο της καθημερινής μας ζωής.

Η υαλορύτη των σουλτάνων

μπφρ. Μάρια Διαμάντη
εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2002

Ο καταλόγος της έκθεσης με θέμα το προβιομηχανικό ισλαμικό γυαλί, δηλαδή το γυαλί που κατασκεύαστηκε στις χώρες του Ισλαμού σύμφωνα με τεχνικές που εφαρμόστηκαν από τον 7ο αι. μ.χ. έως τη βιομηχανική επανάσταση αποτελεί μεταφόρα στην ελληνική γλώσσα της έκθεσης *Glass of the Sultans* του Μπερούπολιτικού Μουσείου Τέχνης (Νέα Υόρκη 2001). Εκτός από την ποιότητα της έκδοσης και των κειμένων, έπαινο αξίζει και η άφονη μετάφραση στα ελληνικά.

Στο πρώτο μέρος του καταλόγου γίνεται καταρχάς μια ιστορική επισκόπηση της υαλορύτης των σουλτάνων, στην συνέχεια έτετάζονται οι διακυμάνσεις που παρουσιάζει το διεθνές ενδιαφέρον για την ισλαμική υαλορύτη για την άντληση στοιχείων σχετικών με την ισλαμική υαλορύτη επιαριολογικές ανακαριές. Τέλος, στον κατάλογο περιλαμβάνονται δύο άρθρα για τη χημική σύσταση και τις τεχνικές κατασκευής και διακόσμησης των γλυπτών αντικειμένων της έκθεσης. Εξαιρετική είναι η παρουσίαση, με φωτογραφίες και συντομα συνδεσμικά κείμενα, των τεχνικών αυτών, καθώς είναι εύληπτη και για τον μη μημένο στην υαλορύτη αναγνωστή.

Το δεύτερο μέρος του καταλόγου περιλαμβάνει τα εκατόν πενήντα μονδικά αντικείμενα της έκθεσης (φωτογραφίες εκθεμάτων, περιγραφή, κατάσταση στην οποία σώζεται, μουσείο ή συλλογή όπου ανήκε, τρόπος κατασκευής, σχετική βιβλιογραφία). Τα αντικείμενα αυτά έχουν ομοιοποιηθεί σε οκτώ ενώντες -όπως ακριβώς και στην έκθεση- σύμφωνα με τη μέθοδο επεργεργασίας τους. Καθώς είναι εύληπτη και για την πρώτη φορά στην αναγνώστη, καθώς είναι από τις ενώντες αυτές περιγράφεται σε ένα καταποτικό εισαγωγικό κέιμενο. Την παρουσίαση των αντικειμένων ακολουθεί το απαραίτητο γλωσσάριο, εκτενής βιβλιογραφία και το ευρετήριο.

Η εκδεσακτή πρώτη ώλη έχει αξιοποιηθεί πλήρως στον κατάλογο, που ξεχωρίζει για την πληρότητά του αλλά και την απαραίτητη

ομορφιά των γυαλιών αριστουργημάτων που φιλοξενούνται στις σελίδες του. Στις αρετές του συγκαταλέγεται, τέλος, το γεγονός ότι οι πληροφορίες που έχουν επιλεγεί να παρουσιαστούν είναι εξαιρετικά χρήσιμες και εφοδιάζουν τον αναγνώστη με επαρκείς γνώσεις γύρω από το θέμα, ανεξάρτητα από την επισκεψή του στην έκθεση.

Π.Τ.

Staatliche Museen zu Berlin

τριμηνιαία έκδοση
των Κρατικών Μουσείων του Βερολίνου
Ιουλίου-Σεπτεμβρίου 2001

Πολύ προσεγγέμενη και καλοισθητή η εφημερίδα των Κρατικών Μουσείων του Βερολίνου, που ανά τριμήνο δημιουργεί πληροφορίες σχετικές με τις εκθέσεις των Μουσείων. Τα Κρατικά Μουσεία του Βερολίνου περιλαμβάνουν δεκαεπτά συλλογές από τους τομείς της ερυθροπλάκης και παγκομιας τέχνης, της αρχαιολογίας και της εθνολογίας. Με δύο μόνο χρώματα, αρκετό «άερα» ανέμεσα στα άρδια και πλήθης φωτογραφιών, η έκδοση αυτή (σχήματα tafeloid) αποτελεί παραδείγμα προς μίμηση τόσο σօσον αφορά το αισθητικό αποτέλεσμα δύο και το περιεχόμενο της. Τα κείμενα είναι συνοπτικά και φροντισμένα, ενώ η διάρρηξη στης ώλης είναι τέτοια ώστε αρκεί είναι απλό έκφυλλισμα, για να αποκτήσει ο αναγνώστης μια σαφή εικόνα του πολύπτυχου εκθεσιακού τοπίου των Κρατικών Μουσείων του Βερολίνου. Ένα τετραελλήνη μεριδολόγιο με εικαστικές εκθέσεις, διάλεξεις, έργανγησης, προβολές και άλλες δραστηριότητες των Μουσείων ολοκληρώνει την ενημερωτικό χαρακτήρα της έκθεσης.

Π.Τ.

Μουσείο Μπενάκη

ετήσια περιοδική έκδοση, τεύχος 1
εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2001

Στο πλαίσιο της πολλαλήης επέκτασης του Μουσείου Μπενάκη σε ποικίλους τομείς της πολιτιστικής δραστηριότητας στον ελληνικό και διεθνή χώρο, εκδόθηκε το νέο αυτό μοριότιτο ετήσιο επιστημονικό περιοδικό. Φιλοδοξία του να αποτελέσει σημείο συνάντησης των νεοτέρων αλλά και παλαιότερων μελών την διεθνών επιπτωμονήκτικη κοινότητας, φιλοενώστας στις σελίδες του σημαντικές αλλά και ενδιαφέροντες -ακόμη και το ευρύ κοινό- επιστημονικές εργασίες. Χρηματοποιώντας ως αφετηριακό ερεβίασμα τα εκθέματα ή τμήματα των συλλογών του Μουσείου, οι εργασίες αυτές αναπτύσσονται και επεκτείνονται παράλληλα σε παρεμφερή θέματα, προβάλλοντας το πλήρες φάσμα του ελληνικού πολιτισμού και όχι μόνο. Τα άρθρα που περιλαμβάνονται στο πρώτο μέρος του περιοδικού (Μελέτες) δημοσιεύονται στην ελληνική και σε άλλες γλώσσες, με αγγλική και ελληνική περίληψη αντίστοιχα. Στο δεύτερο μέρος του περιοδικού (Χρονικά) παρουσιάζεται η έντονη δραστηριότητα και το έργο του Μουσείου κατά το περαδύλων έτος. Σημειώνεται ότι καθενά από τα έτησια τεύχη του περιοδικού θα συνοδεύεται και από παραρτήματα. Επισ. τα Πρακτικά του Συνεδρίου για τον Στέλιο Τράπανη καθώς απολύτως στην έκδοση του πρώτου τεύχους του περιοδικού Μουσείο Μπενάκη.

Στο -ιδιαίτερα προσεγγέμενο από κάθε πολύ- πρώτο τεύχος του περιοδικού περιλαμβάνονται 12 μελέτες συνολικά, καθώς και τα χρονικά του έτους 2000-2001. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν το άρθρο του Jean-Pierre De Ruyck «La correspondance Ghika-

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Zervos: souvenirs d'une amitié et chronique de la vie artistique parisienne durant l'entre-deux-guerres (1933-40), καθώς και εκείνοι του Δημήτρη Παυλόπουλου, «Ένα κλασικιστικό ανάγλυφο του 19ου αιώνα». Η συντακτική επιτροπή του περιοδικού –που προς το παρόν διατίθεται στην ιστοσελίδα του Μουσείου Μπενάκη και σε κάποια μεγάλα βιβλιοπωλεία– αποτελείται από το διευθυντή του Μουσείου Άγγελο Δελβούραρη, την Αμιλά Γερούλανο, τον καθηγητή Χαράλαμπο Μπούρα και τον δρά Δημήτρη Δαμάσκο, υπεύθυνο σύνταξης.

L'Archéologue

περιοδική έκδοση

τεύχος 59 (Απρίλιος-Μάιος 2002)
εκδ. Archéologie Nouvelle, Paris 2002

Στο τεύχος αυτού του γαλλικού περιοδικού, εκτός από τα πολύ ενδιαφέροντα αφέρεμα «Parlez-vous Gaulois?», το οποίο αναφέρεται στο αλφερέττα χρησιμοποιούντας ο Γαλάτες (ελληνικό-ετρουσκικό-λατινικό) και στις λέξεις που επιβιώνουν στη σύγχρονη γαλλική γλώσσα, δημοσιεύεται και το πρώτο φωτογραφικό ρεπορτάριο από οικούμενης της εποχής του Καλόκαιρο κοντά στην Πομπίτια, ο οποίος διαπιστήθηκε ως τις μέρες μας χάρη στη στάχτη και στην ελαφρότητα που του κάλυψαν αποικιώνοντάς τον, τη στιγμή της μεγάλης έκρηξης του Βεζουβίου.

Τα Νέα του Ελληνικού Κόσμου

περιοδική έκδοση, τεύχος 9
εκδ. Σύλλογος Φίλων Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού, Ανοιξη 2002

Στο τεύχος αυτό γίνεται αναφορά στο M-PIRO, ένα από τα έργα της Κοινωνίας της Πληροφορίας (IST), στα οποία συμμετέχει το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού. Στόχος του M-PIRO είναι η δημιουργία ενός συστήματος που θα περιγράφει εκθέματα μουσείου, χρηματοποιώντας δυναμικά παραγόντες κείμενα σε πολλές γλώσσες (προς το παρόν ελληνικά, αγγλικά, ιταλικά), δηλαδή κείμενα που δεν έχουν γραφεί και αποθηκεύθηκαν από πριν στο σύστημα, αλλά παράγονται αυτόμata. Τη σημχή που τα ζητά ο χρήστης, και προσαρμόζονται στα ιδιαιτέρω χαρακτηριστικά, τις γνώσεις και τις ανάγκες του. Οι ηλεκτρονικές αρχετεκνικές αναπαραστάσεις, καθώς και οι εκδηλώσεις και παραγωγές του IME, μεταξύ των οποίων και το νέο πρόγραμμα εικονικής πραγματικότητας «Ο μαγικός κόσμος της κλασικής ενδυμασίας» –το οποίο εντάσσεται στο γενικότερο πρόγραμμα «Μαγικός θεστάριο», που πραγματοποιείται στο πλαίσιο της έκθεσης για την ελληνική ενδυμασία–, αποτελούν μερικά ακόμη από τα θεμάτια αυτού του τεύχους.

Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας

ενημερωτικό δελτίο 2002
εκδ. Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας, Λάρισα 2002

Προσεγμένο και ευχάριστο, το ενημερωτικό αυτό δελτίο προσφέρει ενδιαφέρουσα υλή: Στη πρώτη μέρους, (Μίκρα μελετήματα) παρουσιάζονται τρεις μελέτες: Αγν. Βαφειαδάκη, «Η γυναικεία και η ανδρική παραδοσιακή φορεσιά της Ανατολής (Σελίδασης)». Ακ. Πολυμερού-Καμπλάκη, «Το Μπεζεστένι της Λάρισας και η συλλογική μητρή (παράδοση) της ευρύτερης περιοχής». Θ. Παλιούγκας, «Η αγορά της Λάρισας στην περίοδο της Τουρκοκρατίας (1423-1881)». Το δεύτερο μέρος (Ενημερωτικό δελτίο) περιλαμβάνει πλήρωφορίες για το Μουσείο: το κτίριο και η λειτουργία του, οι δραστηριότητες που στεγάζει, οι εκδηλώσεις που οργανώνει. Επίσης γίνεται παρουσίαση βιβλίων και ενημέρωση για συνέδρια-σεμινάρια, ενώ αναγγέλεται και το πρόγραμμα της χρονιάς.

Αργείων Πνεύμα

ενημερωτικό δελτίο ΠΚΔΑ
εκδ. ΠΚΔΑ, Αργος 2002

Πρόκειται για το τρίτο τεύχος του ενημερωτικού δελτίου του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Αργούς, το οποίο κυκλοφόρησε τον Ιανουάριο του 2002. Είναι αφιερωμένο στην αδελφοποίηση

του Αργούς με την Επισκοπή Κύπρου και περιέχει σειρά ενημερωτικών άρθρων, καθώς και μια επιστημονική μελέτη: Βερονή Κουμαδούρακη, «Κούριοι: στα ίχνη των πρώτων Ελλήνων». Ακόμα βρίσκεται κανές στις σελίδες του μελέτη του Γ. Καραμάνου για τους παλαιούς φωτογράφους του Αργούς, καθώς και άλλα θέματα που αφορούν την Αργολίδα. Η αισθητική του δελτίου είναι προσεγμένη και επιτυχής.

Μέντορας

Περιοδικό Επιστημονικών και Εκπαιδευτικών Ερευνών εκδ. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα 2001

Το 40 τεύχος του περιοδικού είναι αφιερωμένο στην ελληνική γλώσσα κατά τον 21ο αιώνα και περιέχει 15 κείμενα που πραγματεύονται το πρόβλημα της δημιοτικής γλώσσας. Στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ανήκει και η χρήση για την έρευνα έκδοση του Δελτίου Εκπαιδευτικής Αρθρογραφίας (Δεκέμβριος 2000-Μάιος 2002).

Ως 3

μηνιαίο περιοδικό πολιτισμού

Αθήνα 2002

Χρήσιμο για την ενημέρωση του κοινού στα θέματα της πολιτισμικής ζωής της Ελλάδας, το περιοδικό αυτό ξεχωρίζει χάρη στην πολιτική του (πνευματική και αισθητική). Διανέμεται ωρεών σε επιλεγμένη βιβλιοπωλεία, θέατρα και άλλους χώρους με πολιτιστική κίνηση. Το μεγάλο μέγεθος πετρέπει ένα αισθητικό παχύνι που του προσδίδει πρωτότυπη.

Σύναξη

περιοδική έκδοση

τεύχος 81 (Ιανουάριος-Μάρτιος 2002)
εκδ. Σ. Νέλλας, Αθήνα 2002

«Υμηνολόγιο και Μουσική, Νοοδομία και Θεολογία. Ένα σταυροδρόμι» είναι ο τίτλος του αφερέματος αυτού του τεύχους, στο πλαίσιο του οποίου εξετάζεται υπό ποιες προϋποθέσεις οι πάραμετροί του εκκλησιαστικού βίου λειτουργών ας δημιουργικό χώρι της εκκλησιαστικής παρουσίας στην Ιστορία, ή πως εκπινόνται σε κατ’ επιδερμικό και άκαμπτο.

Στο Ιερό της Δημήτρας στην Ελευσίνα

εκπαιδευτικό πρόγραμμα

εκδ. 6ο Δημοτικό Σχολείο Ελευσίνας, Αθήνα 2002

Πολύ προσεγμένο από κάθε άποψη (αισθητική, διδακτική, εκπαιδευτική) το λεύκωμα που επιμελήθηκε η αρχαιολόγος Παναγιώτα Αυγερινού για το 6ο Δημοτικό Σχολείο Ελευσίνας, με στόχο την ευασθτοποίηση των παιδιών (Ε' και 2^η τάξη Δημοτικού) που στο τέλος του σχολικού έτους «αισθάνονται τον αρχαιολογικό χώρο και το Μουσείο της πόλης τους δικαίου χώρο (...) και επικινούνται με την ιστορική τους περιβάλλον». Ενα φωτεινό παράδειγμα που θα έπρεπε κάθε σχολείο της Ελλάδας να μιμηθεί.

Ο Μυρτίος στην πόλη των Μεγάρων

εκπαιδευτικό πρόγραμμα

εκδ. Υπουργείο Πολιτισμού-Γ ΕΠΚΑ, Αθήνα 2002

Πρόκειται για έναν άριτο εκπαιδευτικό φάκελο, που επιμελήθηκαν οι αρχαιολόγοι Παναγιώτα Αυγερινού και Ανδρέας Βόρδος, και αφορά το Μουσείο των Μεγάρων. «Βασική επιδιώκηση του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι τα παιδιά της πόλης να γνωρίζουν τα Μεγάρα, να συνδέουν οικείους χώρους τους στηρίζονται με τα μνημεία του παρελθόντος μας (...), να νοιάστονται για την προστασία των αρχαιοτήτων και τη σωτηρία διαχείριση τους». Ο φάκελος περιέχει δύο φυλλάδια: το ένα διδακτικό για τον επισκέπτη, το άλλο δραστηριότητών για τα μαθήτρια.

Τα «Αρχαιολογικά» επιμελεῖται η Κατερίνα Τσεκούρα